

OCENA STANU SANITARNEGO POWIATU ŁOWICKIEGO ZA 2022 ROK

**Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
w Łowiczu**

Marzec 2023

OCENA STANU SANITARNEGO POWIATU ŁOWICKIEGO ZA 2022 ROK

POWIAT ŁOWICKI

Charakterystyka powiatu

- Nadzorowany teren powiatu łowickiego zajmuje powierzchnię 988 km² i jest zamieszkiwany przez 74815 osób (dane z GUS z czerwca 2022 r.).
- Powiat tworzy 10 gmin (Bielawy, Chaśno, Domaniewice, Kiernozia, Kocierzew, Łowicz (miejska i wiejska), Łyszkowice, Nieborów, Zduny).
- Rejon o nasilonej specjalizacji rolniczej zwłaszcza w zakresie warzywnictwa, sadownictwa, hodowli żywca wieprzowego oraz produkcji mlecznej.
- W strukturze branżowej przeważa przetwórstwo owoców i warzyw oraz mleka, co czyni region liderem na rynku przetwórstwa owoców i warzyw oraz produkcji mleka.
- Atrakcyjny turystycznie.
- PSSE w Łowiczu nadzoruje:
  - 2477 obiektów,
  - 47 wodociągów, których łączna długość wynosi 1129 km,
  - 77246 to liczba osób, które korzystają z wody pochodzącej z nadzorowanych wodociągów.

Państwowa Inspekcja Sanitarna na mocy ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U z 2023 r., poz. 338) jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, a w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- higieniczno – sanitarnymi jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

Ponadto w celu kształtowania postaw i zachowań prozdrowotnych Państwowa Inspekcja Sanitarna inicjuje, organizuje, koordynuje i nadzoruje działalność oświatowo – zdrowotną, która obejmuje także realizację programów edukacyjnych oraz kampanii społecznych w zakresie promocji zdrowego stylu życia.

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 r. było doskonalenie nadzoru sprawowanego przez Państwową Inspekcję Sanitarną (PIS) z wykorzystaniem usług cyfrowych.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należą kontrole przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne.

Nadzór sanitarno – epidemiologiczny na obszarze powiatu łowickiego sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu przy pomocy podległej mu Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu.

Przeprowadzanie kontroli, jak również dokonywanie okresowych ocen stanu sanitarnego umożliwia monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarniej powiatu oraz podejmowanie niezbędnych działań interwencyjnych.

Zadania wynikające z Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej są wykonywane przez poszczególne komórki organizacyjne nadzoru sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu na podstawie rocznych planów pracy.

SEKCJA EPIDEMIOLOGII

1. Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych

Ocenę sytuacji epidemiologicznej powiatu łowickiego dokonano na podstawie zarejestrowanych chorób zakaźnych zgłoszonych przez lekarzy, zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Dz. U. 2022, poz.1657 ze zm.). Zakres działania w ramach zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych polegał na prowadzeniu dochodzeń epidemiologicznych w celu ustalenia źródła zakażenia oraz podejmowaniu działań przeciwepidemicznych mających za zadanie przerwanie dróg szerzenia się zakażenia. Rejestracja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego, opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w Warszawie. Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w powiecie łowickim w 2022 roku nadal była zdominowana była przez epidemię zakażeń wirusem SARS-CoV-2.

W powiecie łowickim ogółem w roku 2022 r. zarejestrowano 6216 zachorowań na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia, w związku z czym 461 osób było hospitalizowanych. Przeprowadzono 4130 wywiadów epidemiologicznych. Wydano 1 decyzję administracyjną dotyczącą zaniechania wykonywania prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia lub choroby zakaźnej na inne osoby.

Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W 2022 r. zarejestrowano 5 przypadków zatruc pokarmowych spowodowanych pałeczkami Salmonella tj. o 5 mniej niż w ubiegłym roku. Zanotowano 5 przypadków zatruc pokarmowych na wsi. Hospitalizowano 4 osoby. Zarejestrowano 1 ognisko zbiorowego zatrucia pokarmowego, nie udało się ustalić czynnika etiologicznego.

W 2022 r. nie zarejestrowano żadnego przypadku bakteryjnego zakażenia pokarmowego wywołanego przez E. Coli biegunkotwórczą.

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe

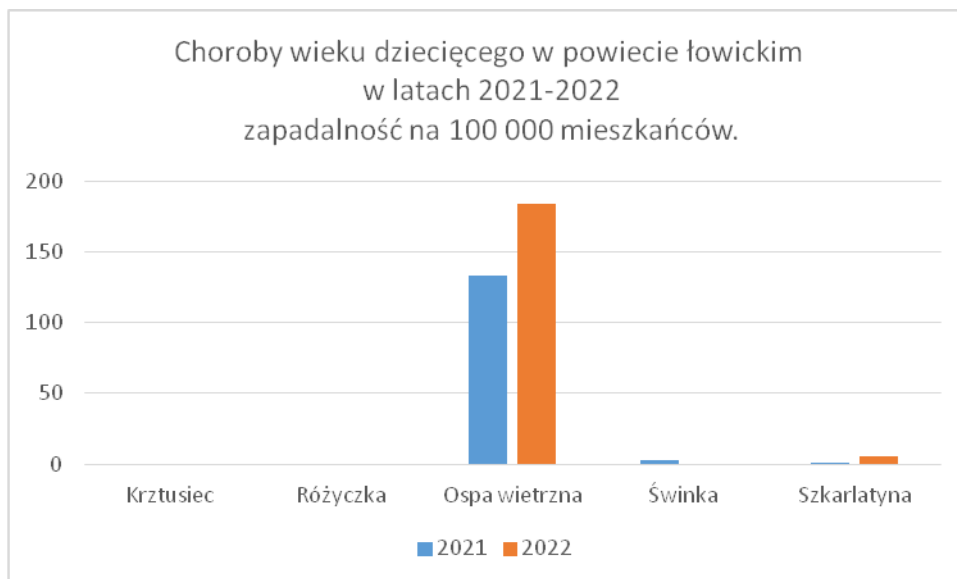
W 2022 roku nie zarejestrowano żadnego przypadku zakażenia wywołanego przez Yersinia enterocolitica. Nie wystąpiły zachorowania na czerwonkę bakteryjną i pełzakowatą, dur brzuszny i dury rzekome. Na terenie powiatu łowickiego mieszka jeden stały nosiciel duru brzuszego w wieku powyżej 60 lat, jest objęty nadzorem sanitarnym.

Choroby wieku dziecięcego

W 2022 roku nie zarejestrowano zachorowań na krztusiec , odrę i różyczkę. Zwiększyła się zapadalność na ospę wietrzną i płonice.

Tabela nr 1. Choroby wieku dziecięcego – liczba przypadków i zapadalność na 100 000 mieszkańców w powiecie łowickim w latach 2021-2022.

JEDNOSTKA CHOROBY	2021		2022	
	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba przypadków	Zapadalność
Krztusiec	0	0	0	0
Różyczka	0	0	0	0
Ospa wietrzna	104	133,6	142	184,0
Świnka	2	2,6	0	0
Płonica	1	1,3	4	5,2

Wirusowe zapalenia wątroby

W 2022 r. nie zarejestrowano przypadków zachorowań na WZW typu B. Zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na WZW typu C, czyli tyle samo co w roku ubiegłym. Zarejestrowano 1 zachorowanie na WZW typu A.

Pokąsania osób przez zwierzęta

W stosunku do roku ubiegłego zwiększyła się liczba osób pokąsanych przez zwierzęta. W każdym przypadku zgłoszenia pokąsania przeprowadzano dochodzenie epidemiologiczne, w trakcie którego zbierano informacje o osobie pokąsanej, zwierzęciu będącym sprawcą pokąsania i o okolicznościach pokąsania. Uzyskane informacje niezwłocznie przekazywano do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Łowiczu, w celu przeprowadzenia badania zwierzęcia. W każdym przypadku pokąsania osoby kierowano do punktu szczepień p/wścieklicznie przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Wł. Biegańskiego w Łodzi. szczepieniem objęto 17 osób (w ubiegłym roku zaszczepiono p/wścieklicznie 18 osób). W 2022 roku zarejestrowano 67 pokąsań osób przez zwierzęta, w tym: 54 przez psy, 12 przez koty, 1 przez łasicę.

Inwazyjna choroba meningokokowa i posocznice

W 2022 r. w powiecie łowickim podobnie jak w roku ubiegłym nie zarejestrowano zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową i posocznice.

Inne choroby zakaźne

W 2022 r. nie zarejestrowano bakteryjnych zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2. Zwiększyła się liczba zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy, zarejestrowano 63 przypadki t. j. o 57 przypadków zakażeń więcej niż w roku ubiegłym. W 2022 roku zwiększyła się liczba zachorowań na boreliozę. Zarejestrowano 6 przypadków zachorowań, natomiast w ubiegłym roku tylko 1 przypadek zachorowania.

Grypa i zachorowania grypopodobne

W sezonie epidemicznym 2021/2022 (tj. od 01.09.2021 r. do 30.04.2022 r.) zmniejszyła się liczba zachorowań na grypę i zachorowania grypopodobne. Zgłoszono 740 zachorowań, w tym 391 u osób dorosłych i 349 u dzieci do 14-go roku życia. W ubiegłym sezonie epidemicznym 2020/2021 tj. (od 01.09.2020 r. do 30.04.2021 r.) zgłoszono 804 zachorowań, w tym 438 u osób dorosłych i 366 u dzieci do 14 roku życia. Ogółem w roku 2022 r. zarejestrowano 1821 przypadków grypy (zapadalność 2359,8) czyli więcej niż w roku 2021, kiedy to zarejestrowano 1557 przypadków zachorowań (zapadalność 2017,7).

Gruźlica

W powiecie łowickim w 2022 roku zarejestrowano 7 przypadków gruźlicy, liczba zachorowań utrzymuje się na tym samym poziomie co roku ubiegłym.

Nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania w środowisku szkolnym. Odnotowano 4 zachorowania na wsi i 3 w mieście. Po otrzymaniu zgłoszenia o zachorowaniu na gruźlicę natychmiast wdrażano procedury postępowania w zakresie zwalczania i zapobiegania gruźlicy na terenie województwa łódzkiego. Osoby z kontaktu z chorymi na gruźlicę zostały skierowane do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej celem objęcia ich nadzorem epidemiologicznym, badaniem klinicznym i badaniem diagnostycznym.

Choroby przenoszone drogą płciową

W 2022 roku zarejestrowano pojedyncze zachorowania na kiłę i rzeżączkę.

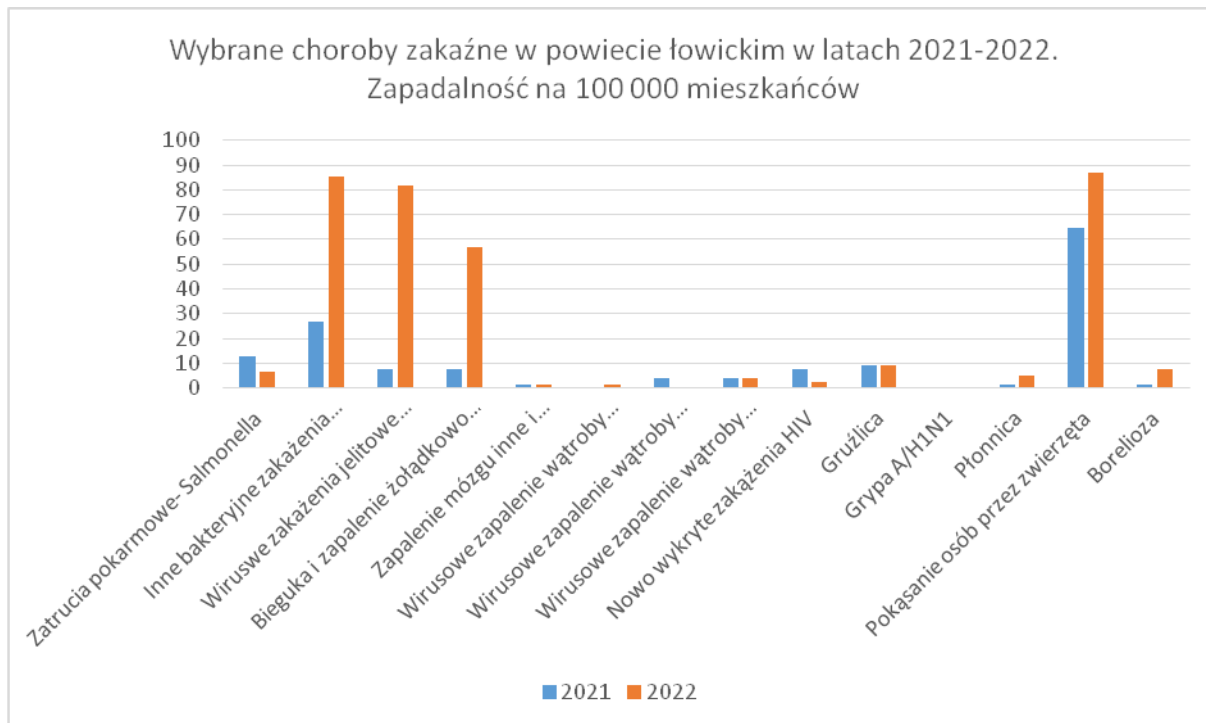
Nowo wykryte zakażenia HIV, zachorowania na AIDS

W 2022 roku zarejestrowano 2 przypadki nowo wykrytego zakażenia wirusem HIV, czyli o 4 mniej niż w roku ubiegłym. Nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na AIDS.

Tabela nr2. Wybrane choroby zakaźne-liczba przypadków i zapadalność na 100000 mieszkańców w powiecie łowickim w latach 2021-2022

L.p.	Jednostka chorobowa	2021		2022	
		L. zach	Zapad	L. zach	Zapad
1	Zatrucia pokarmowe - Salmonella	10	13,0	5	6,5
2	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	-	-	-	-
3	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile	21	27,0	66	85,5
4	Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy	6	7,7	63	81,6
5	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	6	7,7	44	57,0
6	Zapalenia opon mózgowo-rdzen. Wywołane H. influenzae	-	-	-	-
7	Zapalenia opon mózgowo-rdzen. – inne bakteryjne	-	-	-	-
8	Zapalenia opon mózgowo-rdzen. – wirusowe	2	2,6	-	-
9	Zapalenie mózgu inne i nieokreślone	1	1,3	1	1,3
10	Wirusowe zapalenie wątroby typu A	-	-	1	1,3
11	Wirusowe zapalenie wątroby typu B	3	3,9	-	-
12	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	3	3,9	3	3,9
13	Bakteryjne zakażenia jelitowe wyw. Yersinia enterocolitica	-	-	-	-
14	Nowo wykryte zakażenia HIV	6	7,8	2	2,6
15	Gruźlica	7	9,1	7	9,1
16	Grypa A/H1N1	-	-	-	-
17	Grypa	1557	2017,7	1821	2359,8
18	Płonica	1	1,3	4	5,2
19	Róża	-	-	-	-
20	Pokąsanie osób przez zwierzęta	50	64,8	67	86,8
21	Borelioza	1	1,3	6	7,8

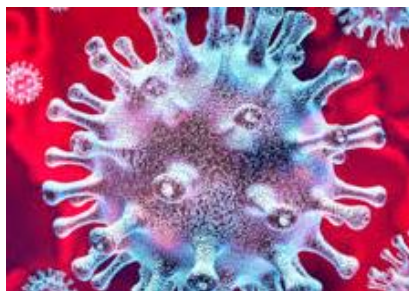

Odra

W 2022 roku, podobnie jak w roku ubiegłym nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na odrę. Nie zgłoszono również osób z kontaktu z osobą chorą na odrę.

Zakażenia SARS-CoV-2 wywołujące chorobę Covid-19

W 2022 roku działania inspekcji sanitarnej podporządkowane były walce z tą chorobą. Na terenie powiatu łowickiego przypadki zakażeń SARS-CoV-2 rejestrowano począwszy od marca 2020 roku.

Dane liczbowe na temat zakażeń podawane były przez Łódzki Urząd Wojewódzki i Ministerstwo Zdrowia i dostępne są na stronach:

- www.gov.pl/web/koronawirus/wykaz-zarazen-koronawirusem-sars-cov-2
- <https://www.lodzkie.eu/page/126,komunikaty-prasowe.html?page/126,komunikaty-prasowe.html>.

2. Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Sekcja Epidemiologii w 2022 r. podobnie jak w latach poprzednich realizowała zadania z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których udzielane są świadczenia zdrowotne. Sprawowanie nadzoru sanitarnego nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą obejmowało kontrolę: funkcjonalności, stanu technicznego obiektów, utrzymania czystości pomieszczeń, postępowania z bielizną, postępowania z odpadami medycznymi, przeprowadzanie procesów dezynfekcji i sterylizacji. Nadzorem objęto również sposób prowadzenia kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

Na terenie powiatu łowickiego w 2022 roku funkcjonowały n/w podmioty wykonujące działalność leczniczą:

1. Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze:

1.1. Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne szpitalne:

- Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu Szpital Powiatowy – 1
- ZOZ Oddział Fizjoterapii i Rehabilitacji w Stanisławowie- 1

1.2 Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne:

- Zakład Opieki Zdrowotnej Zakładu Karnego - 1

1.3 Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne:

- Podmioty lecznicze - 38
(przychodnie, poradnie, ośrodki zdrowia, nzo, zoz, zakładowe)
- Zespoły Ratownictwa Medycznego - 2
- Punkty Pobrań - 1
- Medyczne Laboratoria Diagnostyczne - 1

1.4 Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową:

- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska – 53

(w tym: gabinety stomatologiczne 38, gabinety ginekologiczne 6, gabinety laryngologiczne 1, gabinety okulistyczne 2, gabinety chirurgiczne 5, gabinet medycyny estetycznej-1)

Ogółem 98 obiektów.

W 2022 r. przeprowadzono ogółem 97 kontroli sanitarnych. Nie zastosowano karania mandatowego. Wydano 1 decyzję administracyjną dot. stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w oddziale chirurgicznym ZOZ w Łowiczu. Nie stwierdzono zaniedbań w zakresie przestrzegania czystości bieżącej. Stan sanitarno – higieniczny i techniczny placówek medycznych znajdujących się na terenie powiatu łowickiego jest dobry. W miarę posiadanych środków finansowych przeprowadzane są w tych obiektach remonty i modernizacje.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą posiadają dokumentację z realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Kontrola wewnętrzna przeprowadzana jest, w tych placówkach co najmniej dwa razy w roku, potwierdzona jest stosowną dokumentacją.

W nadzorowanych obiektach na terenie powiatu łowickiego opracowane są i prawidłowo przestrzegane procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie sterylizacji dokonano oceny procedur sterylizacyjnych z uwzględnieniem przyjętych rozwiązań zaopatrzenia w materiały sterylne. Sterylizacja narzędzi i materiałów opatrunkowych przeprowadzana była w autoklawach. Lecznictwo ambulatoryjne dysponuje 44 autoklawami, natomiast 7 placówek (głównie indywidualne praktyki lekarskie) ma podpisaną umowę na usługi sterylizacyjne z Centralną Sterylizatornią ZOZ w Łowiczu. Procesy sterylizacyjne kontrolowane były systematycznie za pomocą wskaźników fizycznych, testów biologicznych i chemicznych. Wysoka skuteczność procesów sterylizacji oznacza osiągnięcie wysokiego stopnia bezpieczeństwa podczas wykonywania zabiegów naruszających ciągłość tkanek. Stosowane były właściwe systemy opakowań. Transport materiałów sterylnych oraz przeznaczonych do sterylizacji prawidłowy. Sterylne zestawy przechowywane były prawidłowo, posiadały aktualne daty ważności.

We wszystkich skontrolowanych podmiotach wykonujących działalność leczniczą stosowane były środki dezynfekcyjne zgodnie z ustawą o wyrobach medycznych i produktach biobójczych. Przechowywanie środków dezynfekcyjnych prawidłowe zgodnie z zaleceniami producenta. Nie stwierdzono braków w zaopatrzeniu w te preparaty. Stosuje się rotację środków dezynfekcyjnych, zwracając uwagę na skuteczność ich działania oraz bezpieczeństwo pacjentów i personelu medycznego. Preferowane są środki dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania.

Odpady medyczne w placówkach zbierane są selektywnie w miejscu ich powstawania z podziałem na zakaźne, specjalne i pozostałe. Nie stwierdzono uchybień w zakresie gromadzenia, transportu i usuwania w/w odpadów.

Na terenach otaczających budynki podmiotów wykonujących działalność leczniczą utrzymana jest czystość i porządek. Tereny te są zagospodarowane i na bieżąco sprzątane.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U 2022 r.,poz.1657 ze zm.) kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są zobowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, a w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są zespoły i komitety kontroli zakażeń szpitalnych. Kierownicy podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne są zobowiązani do organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i szerzeniu się czynników alarmowych oraz warunki izolacji pacjentów zakażeniem lub chorobą zakaźną i pacjentów szczególnie podatnych na zakażenia szpitalne, wykonywania badań laboratoryjnych w ciągu całej doby, wykonywania badań mikrobiologicznych oraz przekazywania właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala i ognisk epidemicznych. W 2022 roku zgłoszono 9 ognisk epidemicznych, w tym: 5 ognisk wywołanych zakażeniem wirusa SARS-CoV-2 (2 ogniska w oddziale chorób wewnętrznych, 3 ogniska w oddziale chirurgii), 1 ognisko wywołane *Clostridium difficile* w oddziale chorób wewnętrznych, 3 ogniska wywołane zakażeniem *Klebsiella pneumoniae* NDM (1 ognisko w oddziale chirurgicznym, 1 ognisko w oddziale w chorób wewnętrznych, 1 ognisko w oddziale intensywnej terapii). Natomiast w 2021 roku zgłoszono 8 ognisk epidemicznych wywołanych zakażeniem wirusa SARS-CoV-2 (6 ognisk w oddziale chorób wewnętrznych, 2 ogniska w oddziale chirurgii).

W 2022 r., podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej wykrywanymi czynnikami alarmowymi u pacjentów przebywających w Szpitalu Powiatowym w Łowiczu były: *Klebsiella* spp ESBL (+) ,MRSA, *Escherichia coli* ESBL(+), *Acinetobacter* spp., *Pseudomonas* spp, *Clostridium difficile* oraz pałeczki *Klebsiella pneumoniae* wytwarzające karbapenemazy typu New Delhi. Zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków w Szpitalu Powiatowym w Łowiczu podjęto stosowne działania w tym zakresie.

3. Analiza wykonawstwa szczepień ochronnych

Najważniejszym celem zdrowotnym szczepień ochronnych jest zapobieganie określonemu zakażeniu lub chorobie zakaźnej u zaszczepionej osoby lub populacji. Uodpornienie czynne dzieci w Polsce wykonywane jest w drodze realizacji Programu Szczepień Ochronnych.

Na terenie powiatu łowickiego w 2022 roku szczepienia ochronne wykonywane były w 20 podmiotach leczniczych, w których przeprowadzono 37 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas przeprowadzonych kontroli w punktach szczepień zwracano szczególną uwagę na:

- wdrażanie obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych,
- stan zaszczepienia dzieci i młodzieży,
- postępowanie z preparatami szczepionkowymi,
- maksymalne wykorzystanie szczepionek wielodawkowych,
- daty ważności, sposób magazynowania i transportowania preparatów szczepionkowych,
- prawidłowe opracowanie dokumentacji związanej z niepożądanymi odczynami poszczepiennymi.
- opracowanie i stosowanie procedur p/epidemicznych
- kwalifikacje personelu w zakresie szczepień ochronnych
- sporządzanie sprawozdań z realizacji szczepień ochronnych
- podejmowanie działań wobec osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych

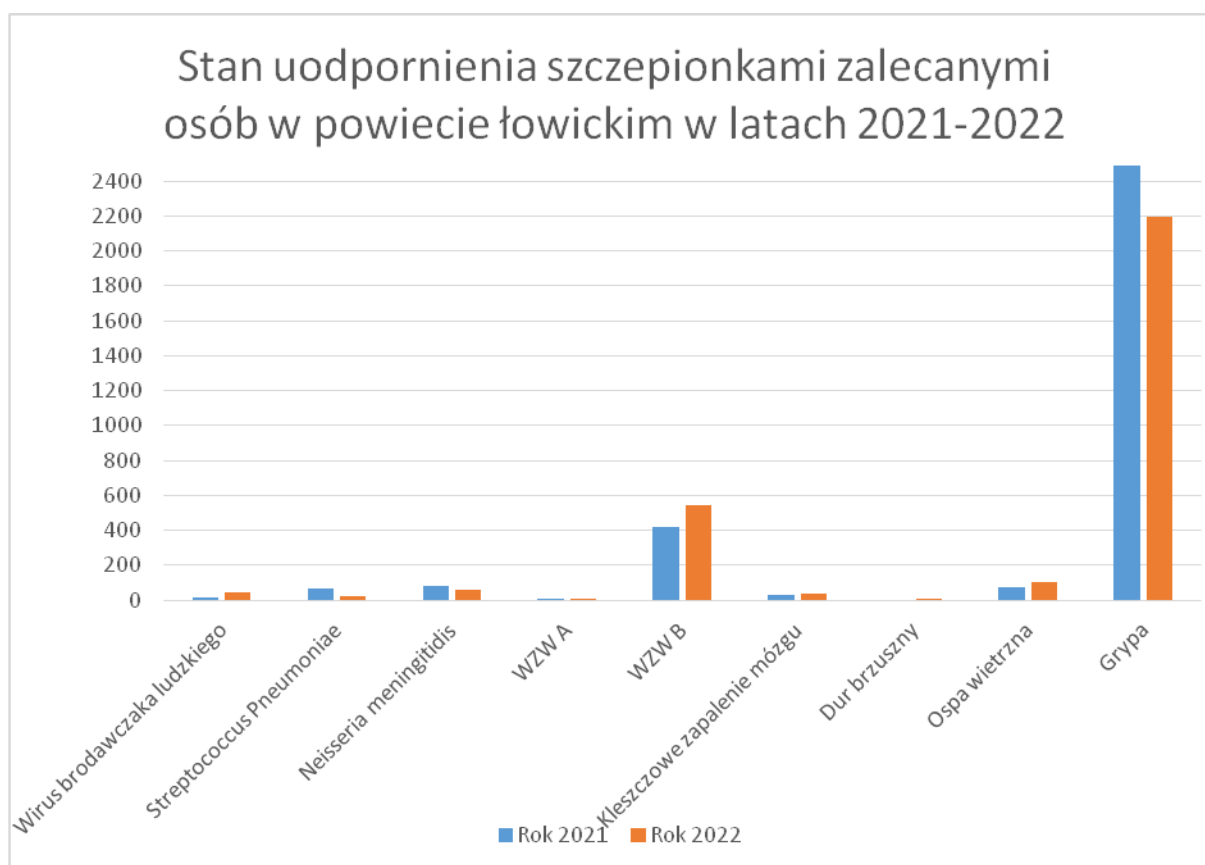
Realizacja szczepień ochronnych w ramach Programu Szczepień Ochronnych ma wpływ na sytuację epidemiologiczną nadzorowanego terenu, w szczególności przyczynia się do spadku liczby zachorowań na choroby zakaźne i spadku liczby powikłań występujących po przebytej chorobie. Szczepienia ochronne przeprowadzane były prawidłowo, zgodnie z obowiązującym programem szczepień ochronnych. Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży przeciwko gruźlicy, poliomyelitis, wzw B, błonnicy, tężcowi, krztuścowi, odrze, śwince i różyczce, inwazyjnemu zakażeniu Hib typu b, rotawirusom oraz inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* jest dobry.

Wykonawstwo szczepień ochronnych w 2022 roku jest porównywalne z 2021 r., przedstawione w n/w tabeli.

Rodzaj szczepienia	Rok sprawozdawczy 2022		Rok sprawozdawczy 2021	
	Rok urodzenia	Wykonawstwo %	Rok urodzenia	Wykonawstwo %
GRUŻLICA – szczepionka BCG noworodki	2022	98,7	2021	100
	2021	98,6	2020	100
WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROWY typu B (WZW typu B) szczepienie pierwotne i uzupełniające	2022	84,4	2021	95,5
	2021	94,6	2020	100
BŁONICA, TEŻEC, KRZTUSIEC szczepienie pierwotne	2022	50,9	2021	57,3
POLIOMYELITIS szczepienie pierwotne	2022	49,3	2020	99,2
HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b szczepienie pierwotne	2022	53,5	2021	57,9
ODRA, ŚWINKA, RÓŻYCZKA szczepienie podstawowe	2021	71,9	2020	81,3
	2020	95,8	2019	96,6
BŁONICA, TEŻEC, KRZTUSIEC szczepienie pierwotne i uzupełniające	2021	96,6	2020	99,5
	2020	98,4	2019	100
POLIOMYELITIS szczepienie pierwotne i uzupełniające	2021	96,4	2020	99,2
	2020	98,6	2019	100
HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b szczepienie pierwotne i uzupełniające	2022	53,5	2021	57,9
	2021	96,4	2020	100
	2020	98,4	2019	100
STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE szczepienie pierwotne i uzupełniające	2022	59,3	2021	71,2
	2021	95,7	2020	98,84
	2020	98,2	2019	100
BŁONICA, TEŻEC, KRZTUSIEC 6-ty rok życia, szczepienie przypominające	2017	99,6	2016	99,2
	2016	99,3	2015	99,5
POLIOMYELITIS 6-ty rok życia, szczepienie przypominające	2017	99,5	2016	95,2
	2016	99,3	2015	95,7
ODRA, ŚWINKA, RÓŻYCZKA 10-ty rok życia, szczepienie przypominające	2013	98,8	2012	99,7
	2012	99,6	2011	100
	2011	99,6	2010	97,7
	2010	99,7	2009	99,4

BŁONICA, TEŻEC, KRZTUSIEC 14-ty rok życia, szczepienie II przypominające	2009	99,9	2008	98,8
	2008	98,6	2007	100
BŁONICA, TEŻEC 19-ty rok życia, szczepienie III przypominające	2004	99,7	2003	100
	2003	99,4	2002	99,7

Nadzorowane placówki medyczne prowadzą również odpłatne szczepienia zalecane. W 2022 roku na terenie powiatu łowickiego zaszczepiono p/ grypie sezonowej 2194 osób (w tym 1480 osób powyżej 65 roku życia). Natomiast w 2021 r. p/grypie sezonowej zaszczepiono 2493 osoby, w tym 1743 osoby powyżej 65 roku życia. Wykonawstwo zalecanych szczepień ochronnych w latach 2021-2022 przedstawione jest na poniższym wykresie.

Od kilku lat w całym kraju, również w powiecie łowickim zwiększa się liczba osób odmawiających wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych. W 2022 r. łącznie zarejestrowano 41 nie zaszczepionych dzieci i 56 osób uchylających się od obowiązku szczepień. Natomiast w 2021 r. łącznie zarejestrowano 21 nie zaszczepionych dzieci i 28 osób uchylających się od obowiązku szczepień. Do wszystkich osób uchylających się od obowiązku wykonywania szczepień wysłano list otwarty skierowany do rodziców przez PPIS w Łowiczu, w którym to zwrócono się z gorącym apelem o docenienie wagi problemu, jakim jest zabezpieczenie dziecka przed skutkami zachorowań na choroby zakaźne. Przyczyną niewykonywania szczepień obowiązkowych dzieci przez te osoby był najczęściej wpływ ruchów antyszczepionkowych. W 2022 r. prowadzono działania administracyjne w celu egzekwowania wykonania obowiązku szczepień przez osoby uchylające się. Wydano 41 upomnień, 10 tytułów wykonawczych, 6 postanowień.

Sekcja epidemiologii prowadzi rejestr niepożądanych odczynów poszczepiennych. Podmioty lecznicze prowadzące szczepienia ochronne mają obowiązek zgłaszania do PPIS w/w odczynów. W 2022 r. zgłoszono jeden łagodny niepożądany odczyn po szczepieniu p/ odrze, śwince i różyczce. Natomiast w 2021 r. zgłoszono 20 niepożądanych odczynów poszczepiennych, w tym 19 odczynów łagodnych i 1 odczyn poważny, które wystąpiły po podaniu następujących szczepionek: szczepionki p/Covid19- 17 odczynów, szczepionki MMR II -2 odczyny oraz 1 odczyn po podaniu szczepionki Infanrix Hexa. Od 2021 roku przypadki odczynów poszczepiennych zgłaszane są wyłącznie poprzez system SEPIS.

Sekcja epidemiologii zajmuje się również przyjmowaniem prób kału do badań laboratoryjnych w kierunku nosicielstwa Salmonella-Shigella do celów sanitarno-epidemiologicznych. W 2022 roku przyjęto ogółem 413 prób, w tym badania uczniów przed rozpoczęciem praktycznej nauki zawodu oraz badania w ramach nadzoru nad chorymi, ozdrowieńcami i nosicielami.

Podsumowując działania w sekcji epidemiologii na terenie powiatu łowickiego należy uznać, że w 2022 roku podobnie jak w roku ubiegłym największym problemem i wyzwaniem była pandemia choroby Covid-19 wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2.

Kontrole podmiotów leczniczych wykazały, że zdecydowana większość obiektów na terenie powiatu łowickiego jest w dobrym stanie sanitarno-higienicznym. Obserwuje się również systematyczną poprawę stanu technicznego i sanitarno – higienicznego w/w placówek.

Szczepienia ochronne realizowane są prawidłowo zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, a odsetek dzieci zaszczepionych jest wysoki na co niewątpliwie mają wpływ podejmowane działania edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych. Dla większości chorób, przeciwko którym realizowane są obowiązkowe szczepienia przyjmuje się, że odporność populacyjną osiąga się przy zaszczepieniu co najmniej ok. 95% populacji, co w przypadku wielu chorób udało się osiągnąć. Niepokojącym trendem dla całej populacji może okazać się systematycznie zyskująca na popularności tendencja do unikania szczepień i działanie ruchów antyszczepionkowych. W 2022 r. zwiększyła się w porównaniu do roku 2021 liczba osób uchylających się od szczepień ochronnych. Ze względu na stale rosnącą liczbę osób uchylających się, konieczne jest kontynuowanie akcji edukacyjnych i szukanie nowych sposobów dotarcia do opiekunów z informacjami wskazującymi na zasadność realizacji szczepień ochronnych.

SEKCJA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

W roku 2022 Sekcja Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych obejmowała nadzorem 2127 obiektów, w tym m. in. 43 zakłady produkcyjne, 1086 producentów rolnych, 9 producentów żywności w warunkach domowych, 365 obiektów obrotu żywnością, 423 środki transportu, 116 zakładów żywienia zbiorowego otwartego (restauracje, obiekty małej gastronomii), 52 obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego, 9 zakładów usług cateringowych, 2 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 14 miejsc obrotu tymi przedmiotami, 6 obiektów obrotu produktami kosmetycznymi oraz 2 zakłady produkujące produkty kosmetyczne.

Podział obiektów na grupy przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. Podział obiektów na grupy oraz dane dotyczące prowadzonego w nim nadzoru.

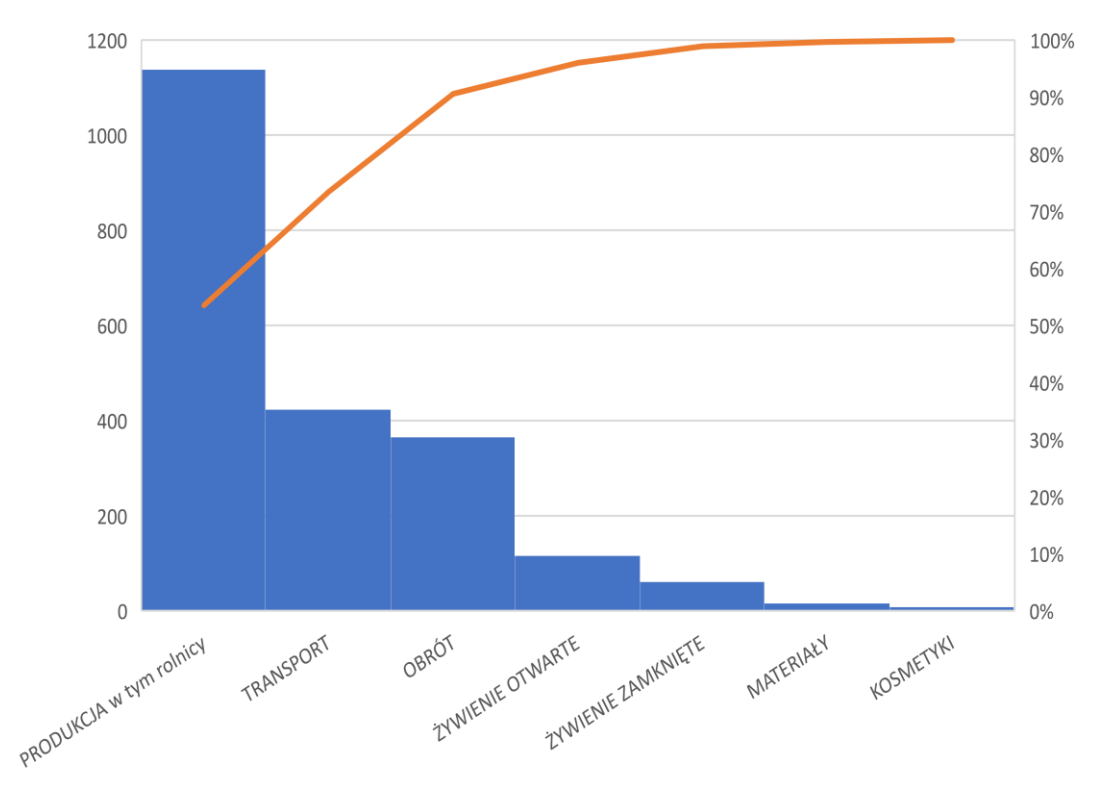
L.p.	Grupa obiektów	Liczba obiektów	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba obiektów zatwierdzonych	Liczba obiektów sklasyfikowanych pod względem stanu sanitarnego	Liczba obiektów ocenionych negatywnie
1.	Wytwornie lodów	2	1	0	1	0
2.	Automaty do lodów	7	4	1	4	0
3.	Piekarnie	7	7	2	5	0
4.	Ciastkarnie	5	3	0	1	1
5.	Przetwornie owocowo warzywne	10	20	0	6	0
6.	Browary i słodownie	1	1	0	1	0
7.	Wytwornie napojów bezalkoholowych	-	-	-	-	-
8.	Wytwornie naturalnych wód mineralnych	-	-	-	-	-
9.	Zakłady garmazeryjne	1	3	1	1	0
10.	Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	3	1	0	1	0
11.	Wytwornie makaronów	-	-	-	-	-
12.	Wytwornie wyrobów cukierniczych	1	0	0	0	0
13.	Wytwornie koncentratów spożywczych	-	-	-	-	-
14.	Wytwornie octu, majonezu i musztardy	-	-	-	-	-
15.	Wytwornie chrupek, chipsów i prażynek	-	-	-	-	-

16.	Wytwórnice suplementów diety	2	1	0	1	0
17.	Wytwórnice żywności dla określonych grup	-	-	-	-	-
18.	Wytwórnice substancji dodatkowych	-	-	-	-	-
19.	Wytwórnice aromatów	-	-	-	-	-
20.	Cukrownie	-	-	-	-	-
21.	Producenci pierwotni	-	-	-	-	-
22.	Rolniczy Handel Detaliczny	-	-	-	-	-
23.	Dostawcy bezpośredni	-	-	-	-	-
24.	Producenci pierwotni i rolniczy handel detaliczny	8	2	0	2	0
25.	Producenci pierwotni i dostawcy bezpośredni	1078	35	0	26	0
26.	Producenci pierwotni, rolniczy handel detaliczny, dostawcy bezpośredni	-	-	-	-	-
27.	Producenci kiełków	-	-	-	-	-
28.	Producenci żywności w warunkach domowych	9	1	0	1	0
29.	Inne wytwórnice żywności	4	1	1	1	0
30.	Obiekty obrotu żywnością (sklepy, markety, kioski)	285	185	17	117	4
31.	Apteki	32	7	0	6	0
32.	Magazyny hurtowe	10	13	2	8	0
33.	Obiekty ruchome i tymczasowe	10	2	0	2	0
34.	Środki transportu	423	74	74	0	0

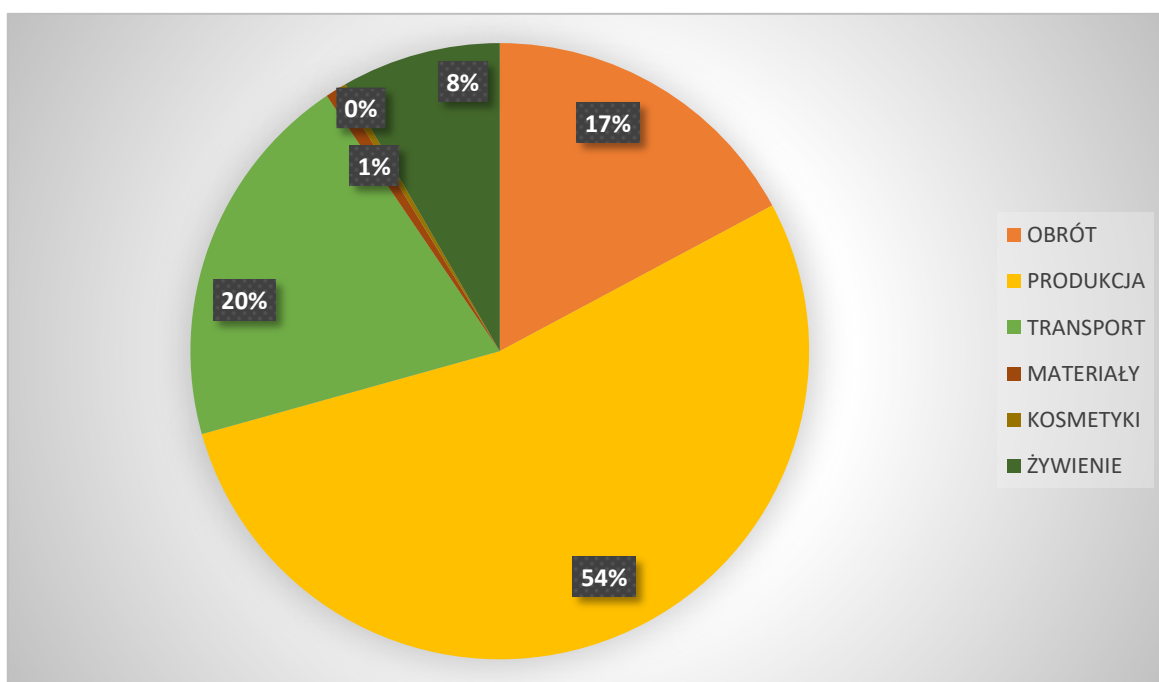
35.	Inne zakłady obrotu żywnością	28	13	3	4	0
36.	Obiekty żywienia zbiorowego otwartego w tym zakłady małej gastronomii	116	44	9	35	3
37.	Obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego	52	30	3	23	1
38.	Zakłady usług cateringowych	9	6	3	5	0
35.	Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	2	0	0	0	0
36.	Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	14	6	0	3	0
37.	Obiekty produkcji i obrotu kosmetykami	8	5	0	0	0

Wśród zarejestrowanych podmiotów największe grupy stanowią rolnicy i transport. Dużą ilościowo grupę stanowi obrót tj. sklepy spożywcze, a wśród nich markety: LIDL, KAUFAND, ALDI, 5 obiektów BIEDRONKA, POLO, NETTO, TALAN, 3 obiekty Delikatesy Centrum, 12 sklepów DINO oraz zakłady żywienia zbiorowego. Zakłady produkcyjne żywności stanowią ok 2 % ogółu obiektów, ale wiąże się z nimi bardzo duży zakres kontroli i czasochłonność działań kontrolnych inspekcji. Na terenie powiatu łowickiego znajdują się duże zakłady produkcyjne jak firma: ZPOW AGROS NOVA, BRACIA URBANEK, SPÓŁKA OGRODNICZO PSZCZELARSKA „Pszczółka”, ORIFARM MANUFACTURING, LAMELA, OPAKOMET, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska.

Rysunek nr 1. Obiekty będące pod nadzorem PPIS w Łowiczu wg kategorii zakładu – dane za 2022 rok.

Rysunek nr 2. Obiekty będące pod nadzorem PPIS w Łowiczu wg udziału procentowego – dane za 2022 rok.

W nadzorowanych zakładach przeprowadzono 465 kontroli z czego najwięcej 220 w obiektach obrotu żywnością, 43 w zakładach produkcji, 44 w zakładach żywienia zbiorowego otwartego, 30 w obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego, 37 u producentów pierwotnych.

Większość przeprowadzanych działań nadzorowych stanowią kontrole kompleksowe i kontrole związane z poborem prób w wyniku, których dokonuje się oceny ryzyka jakie stwarza zakład odnośnie bezpieczeństwa żywności. Wśród nich są zakłady o dużym ryzyku jak np. ciastkarnie, wytwórnie lodów, produkcja garmażeryjna, a szczególnie produkujące i przechowujące środki spożywcze łatwopsujące. Takie zakłady kontrolowane są przede wszystkim w sezonie letnim, czyli w okresie panowania wysokich temperatur. Kontrolowane zakłady oceniono w roku 2022 jako bezpieczne. Część wykonanych kontroli dotyczyła zakładów, które złożyły wnioski o ich rejestrację i zatwierdzenie. Te kontrole dokonywane są w celu sprawdzenia, czy dany zakład odpowiada przepisom prawa żywnościowego i może prowadzić działalność zapewniając produkcję, czy obrót żywności bezpiecznej dla zdrowia. Wszystkie kontrolowane zakłady w konsekwencji otrzymały decyzje administracyjne o ich zatwierdzeniu do planowanej działalności.

Część kontroli wynika z interwencji konsumentów, którzy dostrzegają nieprawidłowości i naruszenia przepisów sanitarnych. Pozytywnym zjawiskiem jest stale rosnąca liczba konsumentów świadomych zagrożeń dla bezpieczeństwa żywności występujących w obrocie. W roku 2022 część kontroli w nadzorowanych obiektach wiązała się z koniecznością sprawdzenia przestrzegania przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem epidemii. Łącznie przeprowadzono 162 kontrole „covidowe”.

Rysunek nr 3. Rodzaj kontroli przeprowadzonych w nadzorowanych obiektach w ujęciu procentowym – dane za 2022 rok.

Podczas przeprowadzonych kontroli zwracano szczególną uwagę na stan sanitarny obiektów, stan techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu, warunki sprzedaży i produkcji, higienę i stan zdrowia zatrudnionego personelu, prawidłowość prowadzonych procesów produkcyjnych, jakość wprowadzanych do obrotu i do produkcji środków spożywczych (ich terminy trwałości, warunki przechowywania, pochodzenie).

Sprawdzano również stosowanie przepisów dotyczących informowania klientów o wykazie składników, w tym składników mogących powodować alergię.

W stołówkach szkolnych i przedszkolnych przeprowadzono skrócone oceny żywienia na podstawie przedstawionych jadłospisów dekadowych.

W roku 2022 wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące unieruchomienie zakładów żywienia otwartego z rygorem natychmiastowej wykonalności do czasu usunięcia wszystkich nieprawidłowości. Przedsiębiorcy doprowadzili lokale do należytego stanu sanitarno-technicznego, w związku z powyższym lokale zostały ponownie uruchomione.

W wyniku prowadzonych kontroli ujawniono 1 producenta żywności – rolnika oraz 1 obiekt ruchomy i tymczasowy, gdzie prowadzono działalność bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów prowadzony przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu. Dodatkowo w obiekcie ruchomym i tymczasowym oferowano do sprzedaży artykuły spożywcze, co do których nie przestrzegano wymagań w zakresie

znakowania środków spożywczych. W związku z tym wystosowano wnioski do WSSE w Łodzi o nałożenie kary pieniężnej dla ww. osób. Właściciel obiektu ruchomego i tymczasowego oraz producent żywności – rolnik, złożyli stosowne wnioski i zostali wpisani do rejestru zakładów prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu.

Podczas przeprowadzanych kontroli w obiektach, w których stwierdzono nieprawidłowości ukarano właścicieli obiektów mandatami karnymi. Nałożono 7 mandatów na łączną sumę 3500 zł. Karanie mandatowe zastosowano w przypadku przeterminowanych artykułów spożywczych znajdujących się w sprzedaży oraz niewłaściwego przechowywania produktów spożywczych, braku czystości bieżącej, braku orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych, braku dokumentacji, nieużywanie odzieży ochronnej, nieutrzymanie porządku w obrębie nieruchomości. W obiektach, gdzie stwierdzono naruszenia przepisów żywnościowych przeprowadzono ponownie kontrole, podczas których stwierdzono zlikwidowanie nieprawidłowości będących powodem zastosowania wcześniej sankcji karnych.

W roku 2022 wydano 2 decyzje o odmowie wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Po złożeniu wniosków przez przedsiębiorców o zaopiniowanie lokalu oraz wpis do rejestru PIS przedstawiciele PSSE w Łowiczu przeprowadzili kontrole podczas, których stwierdzono nieprawidłowości techniczne i sanitarne. Po doprowadzeniu zakładów do właściwego stanu technicznego, obiekty zostały wpisane do w/w rejestru oraz uzyskały decyzje zatwierdzające.

W roku 2022 stwierdzono w wielu przypadkach poprawę stanu sanitarnego obiektów. Wielu przedsiębiorców przystosowuje swoje obiekty do optymalnych warunków sprzedaży i produkcji poprzez prowadzenie remontów związanych z odnowieniem i modernizacją pomieszczeń, zakupem dodatkowych urządzeń, wymianą zniszczonego sprzętu, a także prowadzeniem badań sanitarnych oraz badań potwierdzających bezpieczeństwo produkowanych wyrobów.

Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych pracownicy PSSE w Łowiczu oprócz kontroli, prowadzą także działalność oświatową informując o zanieczyszczeniach mogących wystąpić w żywności, o zagrożeniach dla zdrowia ludzi, aktualnych wymaganiach sanitarnych, dobrych praktykach produkcyjnych i higienicznych przez co zwiększa się świadomość przedsiębiorców z zakresu bezpieczeństwa żywności.

AKCJE KONTROLNE

Oprócz rutynowych kontroli wynikających z planu rocznego Sekcja BŻŻiPK prowadziła wiele dodatkowych, raportowanych, szeroko zakrojonych akcji specjalnych.

W pierwszym kwartale roku przeprowadzono kontrole, w tym przy współudziale funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu, w miejscach obrotu żywnością oraz żywienia zbiorowego otwartego pod kątem zabezpieczenia zakładów przed zagrożeniem epidemiologicznym związanym z Covid-19 oraz przestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Podczas kontroli pouczano właścicieli obiektów o konieczności zapewnienia kupującym środków dezynfekcyjnych do rąk, prawidłowym noszeniu maseczki zasłaniającej nos i usta oraz dostępie dla klientów rękawic jednorazowego użytku. Przeprowadzono szereg kontroli, które wykazały, że przedsiębiorcy przystosowali się do obowiązujących przepisów w tym zakresie. Punkty stałe tj. markety, sklepy, kioski wyposażone były w środki dezynfekcyjne do rąk dla klientów, dla personelu, do sprzętu oraz rękawice jednorazowego użytku. Przy kontakcie z klientem pracownicy tych obiektów mieli zasłonięte usta i nos maseczkami. W kioskach pracownicy sprzedający artykuły spożywcze oddzieleni byli od klientów przeszkłonymi witrynami. W restauracjach i lokalach gastronomicznych zapewniono środki do dezynfekcji rąk dla personelu oraz dla klientów. Personel zakrywał usta i nos przy pomocy maseczek. Łącznie przeprowadzono 162 kontrole w powyższym zakresie.

Prowadzono również wzmożony nadzór nad suplementami diety, żywnością wzbogaconą i specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Kontrolowano obiekty prowadzące sprzedaż tych środków, podczas których sprawdzano prawidłowość oznakowania, sposób przechowywania, terminy minimalnej trwałości. Śledzono również strony internetowych sklepów i oceniano oznakowanie tych środków oraz spełnienie obowiązku rejestracji produktów w Głównym Inspektoracie Sanitarnym. Łącznie oceniono 41 suplementów diety, 22 suplementy diety będące w sprzedaży internetowej oraz 19 suplementów diety w sprzedaży stacjonarnej, w tym suplementy diety, które zostały pobrane do badań laboratoryjnych.

Sekcja SBŻ kontrolowała również wypoczynek dzieci i młodzieży. Podczas kontroli kolonii organizowanych w okolicznych ośrodkach sprawdzano stan sanitarny obiektów, jakość produktów spożywczych oferowanym dzieciom i młodzieży, prawidłowość przygotowania jadłospisów. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

W związku z występowaniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) prowadzono nadzór nad sprzedażą, źródłami pozyskania mięsa wieprzowego i dziczyzny

oraz produktów z nich otrzymywanych, a także zagospodarowaniem odpadów pochodzenia zwierzęcego. Podczas kontroli obiektów oferujących do sprzedaży mięso wieprzowe sprawdzano również źródła ich pochodzenia oraz dokumentację umożliwiającą identyfikację producenta i potwierdzającą ich właściwą jakość zdrowotną. Kontrolowano m.in. zakłady żywienia zbiorowego, kioski, sklepy. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

W roku 2022 prowadzono również wzmożony nadzór nad obiektami obrotu żywnością w związku z wystąpieniem sytuacji śnięcia ryb w Odrze. Przeprowadzono 11 kontroli na targowisku oraz 2 kontrole w sklepach z rybami. Podczas kontroli w sklepie sprawdzano identyfikowalność oraz źródła pochodzenia oferowanych do sprzedaży ryb oraz zwracano uwagę na wygląd oraz jakość sprzedawanych ryb.

W obiektach prowadzących żywienie dzieci i młodzieży sprawdzano przestrzeganie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Podczas kontroli sprawdzano, czy ilości cukru, sodu i tłuszczu nie przekraczają określonych limitów, czy posiłki zawierają produkty z różnych grup środków spożywczych: produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, mleko lub produkty mleczne, mięso, ryby, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona oraz tłuszcze. Oceniano również, czy potrawy sporządzane były z naturalnych składników, a w przypadku użycia koncentratów spożywczych, wyłącznie z koncentratów z naturalnych składników. Kontrolowano czy nie przekraczano dwóch porcji potraw smażonych w tygodniu, czy do smażenia używano olejów roślinnych, czy każdego dnia było podawane mleko lub produkty mleczne, mięso, jajka, orzechy, nasiona roślin strączkowych warzywa lub owoce, produkty zbożowe. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

DZIAŁANIA W RAMACH SYSTEMU RASFF I RAPEX

RASFF to system wczesnego ostrzegania o bezpośrednim lub pośrednim niebezpieczeństwie grożącym zdrowiu ludzkiemu, pochodzącym z żywności. Działa jako sieć w całej UE. Umożliwia on członkowi sieci powiadomienie Komisji Europejskiej i przekazanie informacji o niebezpiecznej żywności, paszach, materiałach do kontaktu z żywnością organom bezpośredniej urzędowej kontroli i działania celem wycofania niebezpiecznych produktów z rynku. Powiadomienia zgłaszane do RASFF dzielą się na powiadomienia alarmowe, informacyjne oraz o odrzuceniu na granicy.

W ramach systemu RASFF w roku 2022 zarejestrowano 37 powiadomień informacyjnych i alarmowych.

Zgłoszenia dotyczyły zagrożeń w produktach:

- stwierdzenia Salmonella Enteritidis w świeżym mięsie drobiowym;
- stwierdzenia zanieczyszczenia surowca wykorzystywanego do produkcji batonów marki Vitarella BA! YEMBO;
- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości pestycydu - metalaksylu w cukinii pochodzącej z Turcji;
- stwierdzenia tlenu etylenu w sproszkowanym produkcie pn. „Garcinia Cambogia Extract”;
- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości pestycydu chlorpiryfosu w papryce czerwonej pochodzącej z Turcji;
- stwierdzenia tlenu etylenu w sproszkowanym produkcie pn. „Pain chocolat prepousse” (Ciastko z czekoladą);
- stwierdzenia obecności ciała obcego pochodzenia nieorganicznego w produkcie pn. „Almond Butter pasta migdałowa Planta”;
- międzynarodowego ogniska Salmonella Typhimurium związanego ze spożyciem produktów marki Kinder;
- suplementu diety zawierającego składnik huperycynę A pozyskana z rośliny Lycopodium serratum;
- wykrycia Salmonella spp. w 1 z 5 próbek produktu pn. „mięso mielone z fileta z piersi kurczaka”;
- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości pestycydów propikonazolu i tlenu fenbutatyny w cytrynach importowanych z Turcji;
- stwierdzenia obecności Salmonella Typhimurium w 1 z 5 próbek oraz Salmonella z gr. O:7 (C1) w 3 z 5 próbek skórek z szyjek kurcząt;
- nieprawidłowego oznakowania w języku polskim produktu pn. „Orion – Lentilky czekoladowe drażetki”;
- stwierdzenia przekroczenia NDP migracji 4,4'-diaminodifenylometanu, aniliny oraz sumy migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych w wyrobie „Szczyptce uniwersalne 23 cm Ambition”;

- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości pestycydu – suma fosetylu -AL. I kwasu fosfonowego wyrażona jako fosetyl -Al. w produkcie pn. ”Mus jabłko mango banan Kubuś Baby”;
- przekroczenia NDP pozostałości chlormekwatu w produkcie pn. „Słonecznik ziarno”;
- stwierdzenia niezadeklarowanego alergenu (jaj) w batonach proteinowych o smaku waniliowo-migdałowym Herbalife;
- stwierdzenia migracji ołowiu w produkcie pn. „Talerz ceramiczny okrągły, dekorowany dwie żyrafy Ambition Junior”;
- stwierdzenia obecności Salmonella Enteritidis w skórkach szyszki drobiowych;
- stwierdzenia przekroczenia NDP tlenku etylenu w ekstrakcie waniliowym pochodzącym z Madagaskaru wykorzystywanym do produkcji lodów;
- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu glifosatu w produkcie pn. „Kasza jaglana Radix-Bis”;
- przekroczenia NDP ochratoksyny A w próbce produktu Rodzynki Malayer B;
- stwierdzenia migracji ołowiu i kadmu w produkcie pn. ”Szkłanka Jungle Summer”;
- stwierdzenia niedozwolonego pestycydu - matryny w zielonej herbacie China Sencha pochodzącej z Chin;
- wykrycia obecności Salmonella Typhimurium w 2 z 5 próbek skór z szyszki indyjskiej;
- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A w produkcie pn. „Rozynki sułtańskie Bakallino”;
- stwierdzenia przekroczenia NDP kadmu w produkcie mrożonym pn. „Marchewka Mini Hortex”;
- stwierdzenia metalowego ciała obcego w produkcie pn. „Ser pleśniowy z mleka koziego Sainte Presedent Chevre”;
- stwierdzenia strów 3-MCPD kwasów tłuszczowych oraz estrów glicydowych kwasów tłuszczowych w produkcie pn. „Unicorn wheels Aldivia” pochodzącym z Turcji;
- nieautoryzowanych surowców: Nu-FLOW.Nu-RCE oraz Nu-MAG, używanych jako dodatki do żywności w produkcji suplementu diety pn. „Laktoferyna 100”;
- wykrycia niedeklarowanego alergenu – glutenu w produkcie oznakowanym jako bezglutenowy pn. „Chipsy kukurydziane solone”;
- stwierdzenia wysokiego poziomu jodu w produkcie pn. „TCT Getrocknete Seetang in Knoten” pochodzącego z Chin;

- oferty internetowej dot. produktu pn. „Artemizyna”; niedozwolona nowa żywność;
- stwierdzenia przekroczenia migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych: 2,4-toluenodiaminy oraz 4,4’ -diaminodifenylometanu w produkcie pn. „szczypce do steku FACKELMANN”;
- stwierdzenia migracji ołowiu i kadmu w produkcie pn.: Zestaw szklanek świątecznych 2 sztuki”;
- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolizydynowych w produkcie pn. „Propollen Plus Supplement diety”;
- stwierdzenia obecności ciała obcego w produkcie pn. „Herbatka owocowa z ekstraktem z owoców po 8 miesiącu” Humana;
- stwierdzenia akryloamidu w produkcie pn. „Pieczywo chrupkie żytnio-kukurydziane z dodatkiem mąki graham” Vit Morning.

W związku z otrzymanymi powiadomieniami przeprowadzono kontrole interwencyjne bezpośrednio w obiekcie, który został umieszczony na liście dystrybucyjnej, kontaktowano się telefonicznie lub drogą email w celu poinformowania i uzyskania informacji. W zakresie systemu RAPEX nie odnotowano żadnych zgłoszeń.

KONTROLA GRANICZNA

W 2022 roku do PSSE w Łowiczu wpłynęły 3 wnioski o dokonanie kontroli granicznej w związku z eksportem produktów przez zakład znajdujący się na terenie powiatu łowickiego. Przeprowadzono 3 kontrole, po których wydano świadectwa jakości dla produktów. Nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości.

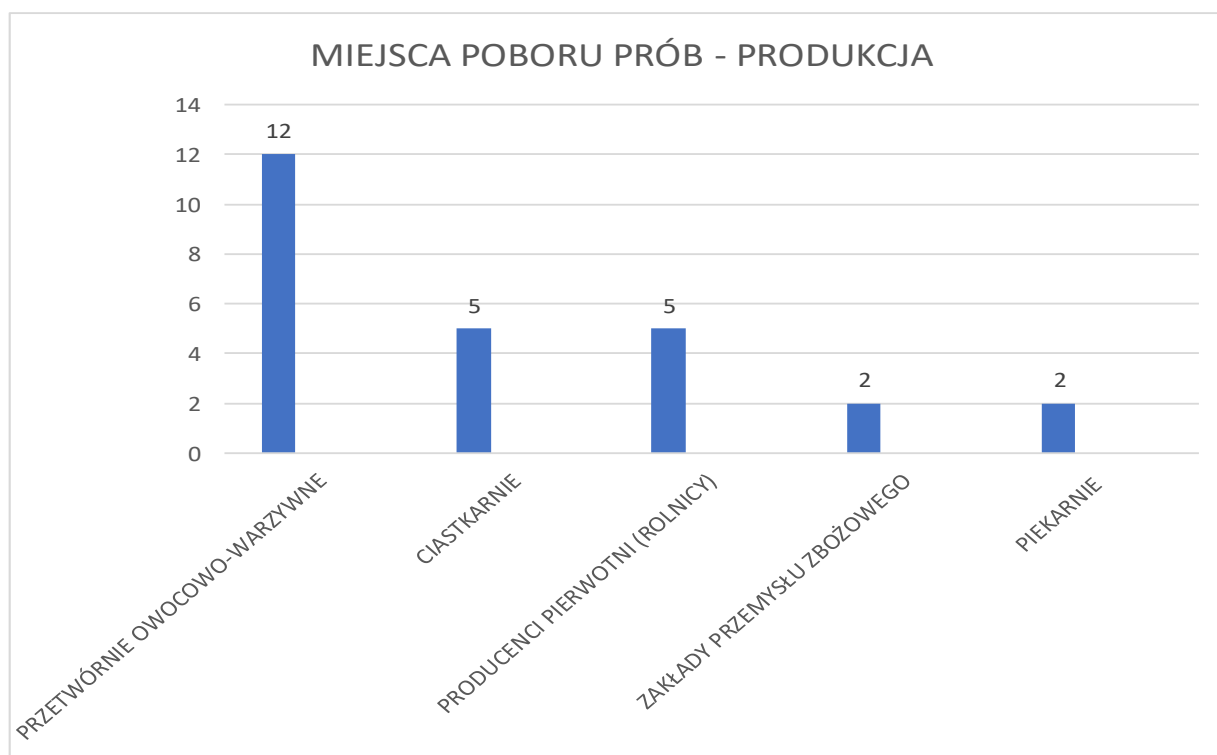
PRÓBY

W roku 2022 pobierano do badań laboratoryjnych próbki środków spożywczych, produktów kosmetycznych oraz przedmiotów użytku przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu łowickiego. Próby do badań pobierane były zgodnie z harmonogramem poboru prób na dany rok, ustalonym na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego oraz interwencyjnie. Łącznie zbadano 185 prób. Ilość, rodzaj oraz miejsce poboru prób zobrazowano na poniższych wykresach.

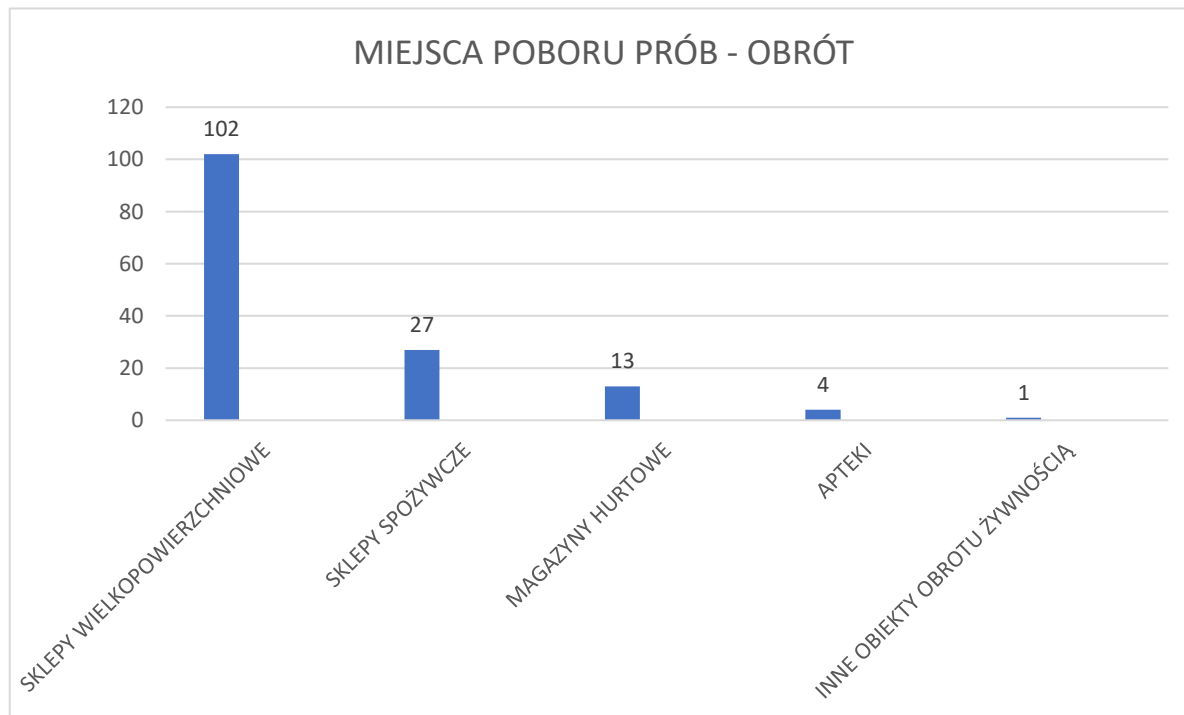
Rysunek nr 4. Ilość prób pobranych do badań laboratoryjnych

Rysunek nr 5. Miejsce poboru prób – produkcja żywności

Rysunek nr 6. Miejsce poboru prób - obrót

Dwie próby produktów kosmetycznych pobrane zostały w obiektach obrotu żywnością – w sklepie wielkopowierzchniowym. Próby przedmiotów do kontaktu z żywnością pobrano w miejscach obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Pobierane próby żywności, kosmetyków i przedmiotów do kontaktu z żywnością badane były w 21 kierunkach:

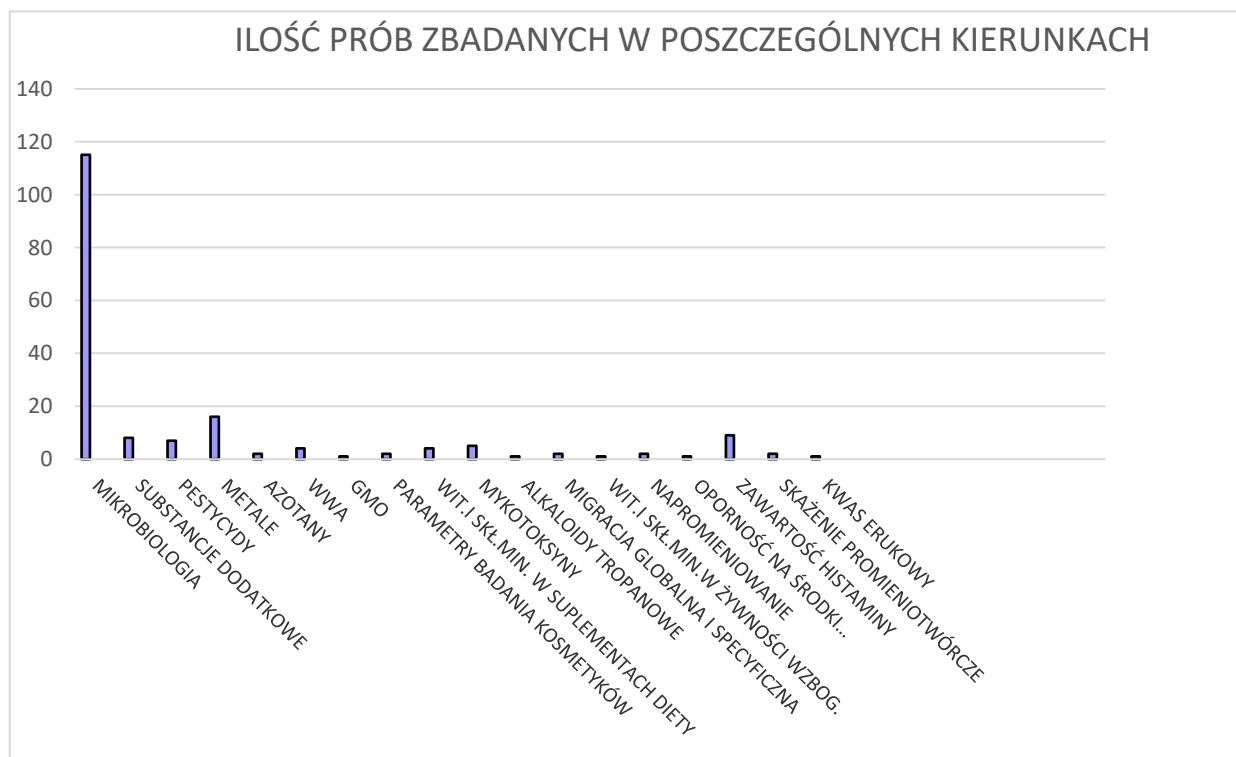
- mikrobiologia (*Salmonella*, *Listeria monocytogenes*, *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Typhimurium*, *Bacillus cereus*)
- zawartość substancji dodatkowych (obecność substancji konserwujących, barwników syntetycznych)
- pozostałości pestycydów
- zawartość metali szkodliwych dla zdrowia (ołów, kadm, rtęć, arsen, cyna, nikiel)
- zawartość azotanów
- zawartość WWA (benzo(a)piren, benzo(a)antracen, benzo(b)fluoranten, chryzen)
- obecność GMO
- zawartość witamin i substancji odżywczych w suplementach diety i żywności wzbogaconej
- zawartość mykotoksyn (Aflatoksyna M1, Ochratoksyna A, Aflatoksyna B1, Aflatoksyna B2, Aflatoksyna G1, Aflatoksyna G2, Patulina, DON, ZEA, Alkaloidy sporyszu)

- obecność alkaloidów tropanowych (atropina, skopolamina)
- napromieniowanie żywności
- oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych
- zawartość histaminy
- skażenia promieniotwórcze
- zawartość kwasu erukowego
- obecność zanieczyszczeń biologicznych
- obecność zanieczyszczeń fizycznych
- organoleptyka
- oznakowanie
- oznaczanie formaldehydu i amoniaku w kosmetykach
- migracja globalna i specyficzna

Prawie wszystkie próby badano organoleptycznie oraz oceniono pod względem prawidłowości znakowania.

Ilość prób zbadanych w poszczególnych kierunkach zilustrowano na poniższych wykresach.

Rysunek nr 7. Ilość prób zbadanych w poszczególnych kierunkach

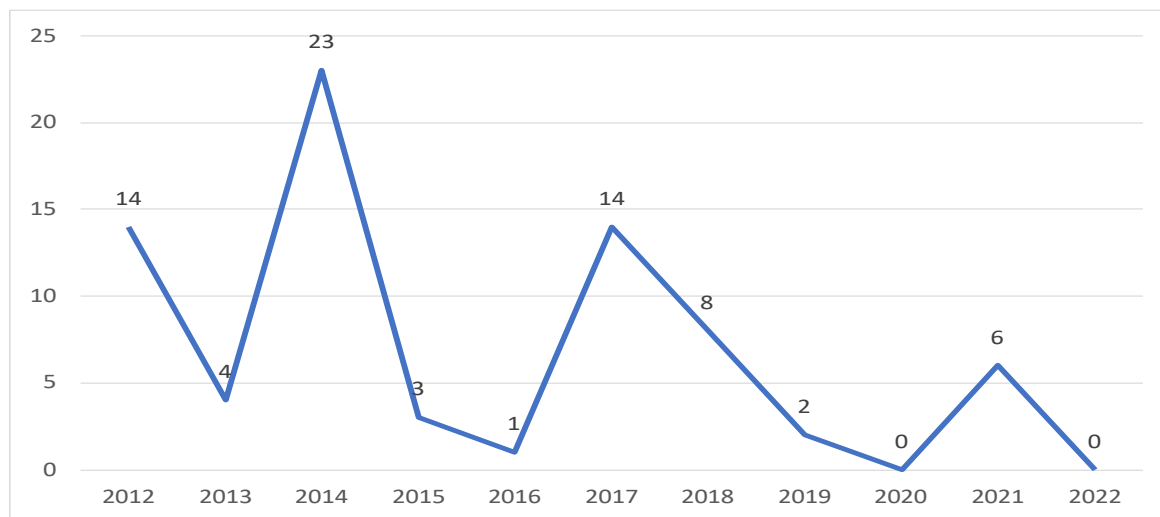

Badania przeprowadzane były w akredytowanych jednostkach laboratoryjnych należących do struktury laboratoriów województwa łódzkiego oraz w laboratoriach innych województw:

- WSSE Łódź (metale, pestycydy, WWA, wybrane parametry w kosmetykach, wybrane parametry suplementów diety, migracja globalna, skażenia promieniotwórcze),
- PSSE Skierniewice (mikrobiologia, substancje dodatkowe),
- PSSE Piotrków Trybunalski (azotany, migracja ołowiu i kadmu),
- PSSE Łowicz (znakowanie),
- WSSE Wrocław (pestycydy),
- WSSE Białystok (GMO)
- WSSE Bydgoszcz (alkaloidy tropanowe),
- WSSE Katowice (kwas erukowy),
- WSSE Warszawa (pestycydy, zawartość histaminy),
- WSSE Kraków (mykotoksyny, wybrane parametry suplementów diety, wybrane parametry żywności wzbogaconej),
- WSSE Gdańsk (mykotoksyny)
- WSSE Lublin (mykotoksyny),
- PSSE Sanok (napromienianie),
- Laboratorium Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach (pestycydy),
- PIW w Puławach (oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych).

W roku sprawozdawczym 2022 nie kwestionowano prób.

Rysunek nr 8. Ilość prób kwestionowanych w latach 2012-2022

ZATRUCIA POKARMOWE

W 2022 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łowiczu wpłynęło 1 zgłoszenie o podejrzeniu zatrucia pokarmowego. Zgłoszenie dotyczyło zatrucia zbiorowego na imprezie okolicznościowej, która odbyła się w lokalu gastronomicznym. W związku ze zgłoszeniem pobrano do badań laboratoryjnych 8 prób żywności, która potencjalnie mogła być źródłem zatrucia. Żadnej z prób nie kwestionowano. Przeanalizowano dokumenty oraz zapisy wynikające z HACCP. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających w ścisłej współpracy z Sekcją Epidemiologii, czynnik zatrucia nie został określony.

SKARGI I INTERWENCJE

W 2022 roku zarejestrowano 12 interwencji, 12 rozpatrzono.

Interwencje dotyczyły:

- Łamanie norm żywienia w Zakładzie Karnym (skarga osadzonego); niezasadne
- Obecności szkodników w lokalu gastronomicznym Bar Thai Asian Food; zasadne
- Stwierdzenia obecności ciała obcego w produkcie pn. „Powidła węgierkowe 100%”; niezasadne
- Stwierdzenia złego stanu sanitarnego w zakładzie garmazeryjnym; zasadne
- Podejrzenia pracy bez oświadczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych przy produkcji szparagów; niezasadne

- Stwierdzenia nieświeżości zupy dostarczonej przez firmę cateringową do żłobka; niezasadne
- Obecności owadów w produktach spożywczych w markecie; niezasadne. Sprawę przekazano do dalszego wyjaśnienia do PSSE w Otwocku, na terenie którego znajduje się zakład produkujący kwestionowany chleb.
- Stwierdzenia obecności ciała obcego w produkcie pn. „Dżem truskawkowy 100% Polskich Owoców”; po przeanalizowaniu procesu technologicznego uznano sytuację za incydentalną.
- Stwierdzenia złej jakości produktu pn. „Barszcz czerwony KRAKUS”; niezasadne
- Stwierdzenia zapleśnienia produkt pn. „Wafle o smaku krówkowym DAN-POL”; niezasadna. O wpłynięciu skargi poinformowano PPIS w Nysie, na którego terenie znajduje się zakład produkcyjny.
- Stwierdzenia wyrzucenia znacznej ilości przeterminowanych produktów spożywczych na teren przylegający do marketu BIEDRONKA w Łyszkowicach; zasadne

Konsumenci najczęściej składali skargi na następujące grupy obiektów:

- markety, sklepy spożywcze,
- zakłady żywienia zbiorowego zamknięte,
- zakłady produkcyjne.

W czasie kontroli sanitarnych przeprowadzonych w związku ze złożonymi interwencjami, zastosowano w jednym przypadku 2 karania mandatowe na łączną kwotę 700 złotych, w drugim mandat na kwotę 1400 złotych oraz wydano decyzję administracyjną unieruchamiającą zakład do czasu usunięcia nieprawidłowości. Osobom skarżącym, które podały nazwisko i adres zamieszkania, adres emaila lub numer telefonu udzielono odpowiedzi na skargi.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI JEDNOSTKAMI KONTROLUJĄCYMI

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w miarę potrzeb ściśle współpracuje z Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Handlową oraz Komendą Policji.

W 2022 r. współpraca z Inspekcją Weterynaryjną opierała się na Porozumieniu ramowym z dnia 16 listopada 2018r. W ramach współpracy w roku 2022 uaktualniono listy obiektów wspólnie nadzorowanych przez Inspekcję Sanitarną i Inspekcję Weterynaryjną. W obiektach wspólnie nadzorujących z PIWet. nie przeprowadzono kontroli. W roku sprawozdawczym nie zachodziła konieczność współpracy w ramach systemu RASFF.

Współpraca z Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa i z Inspekcją Ochrony Środowiska opierała się na Porozumieniu z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie współdziałania

Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. Razem z przedstawicielami Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadzono 5 kontroli oraz 1 kontrolę z przedstawicielami Inspekcji Ochrony Środowiska w gospodarstwach rolnych uprawiających m.in. owoce miękkie (truskawki, porzeczki), bób, jabłka, pomidory, ogórki.

Podczas wspólnej kontroli z pracownikami PIORiN pobrano do badań laboratoryjnych 3 próbki owoców i warzyw: 1 próbkę truskawek, 1 próbkę ogórków, 1 próbkę pomidorów do badania w kierunku pozostałości pestycydów. W ramach kontroli z przedstawicielami IOŚ pobrano do badań laboratoryjnych bezpośrednio u producenta w gospodarstwie rolnym 1 próbkę truskawek w kierunku zawartości metali szkodliwych dla zdrowia: kadm, ołów, rtęć. Z w/w próbek pobranych u rolników żadna nie była kwestionowana.

W 2022 r. nie zachodziła konieczność bezpośredniej współpracy z Inspekcją Handlową. Nie podejmowano również współpracy z mediami.

W roku sprawozdawczym podjęto współpracę z Komendą Policji i przeprowadzono wspólnie 58 kontroli obiektów obrotu żywnością oraz żywienia zbiorowego, w zakresie przestrzegania określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii zawartych w Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem epidemii.

NADZÓR NAD MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ I KOSMETYKAMI

W 2022 r. zewidencjonowane były 2 wytwórnie i 14 obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w tym 1 hurtownia i 13 sklepów). Skontrolowano 3 obiekty obrotu, przeprowadzając w nich 6 kontroli.

W roku sprawozdawczym pobrano do badań laboratoryjnych ze sklepów 2 próby, tj. Kubek do napoi plastikowy Culinaria 370 ml (migracja globalna) oraz Szklanka Tropik o poj. 395 ml (migracja ołowiu i kadmu). Prób nie kwestionowano.

Na terenie działania PSSE w Łowiczu znajdują się 2 zakłady produkujące produkty kosmetyczne. Jeden produkuje chusteczki nawilżane i papier nawilżany, który rozpoczął działalność pod koniec roku 2019. Drugi obiekt został zarejestrowany w 2022. Zakład zajmuje się produkcją płynu do płukania jamy ustnej. Pomieszczenia oraz wyposażenie zakładów

spełniają wymagania zawarte w przepisach sanitarnych i budowlanych obowiązujących dla tego typu działalności. W roku sprawozdawczym nie przeprowadzono kontroli w obiektach.

W roku sprawozdawczym funkcjonowały 2 hurtownie i 4 sklepy ze sprzedażą kosmetyków. W obiektach obrotu kosmetykami nie pobierano prób do badań. 2 próby kosmetyków tj. farba do włosów Joanna Color Naturia oraz maska pielęgnująca z farby Palette Schwarzkopf, pobrano w sklepach ogólnospożywczych, które posiadają w swoim asortymencie również kosmetyki. Prób nie kwestionowano.

SEKCJA HIGIENY ŚRODOWISKA

HIGIENA KOMUNALNA

Sekcja Higieny Środowiska w zakresie Higieny Komunalnej (SHŚ/HK) Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu jest komórką zajmującą się tematyką odpowiednich warunków zdrowotnych środowisk, w których przebywa człowiek. Nadzór sanitarny w tym zakresie ma na celu zapewnienie oraz poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych przestrzeni publicznych, co umożliwiają systematyczne kontrole przestrzegania wymagań sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej, obiektach zbiorowego zaopatrzenia w wodę, podmiotach działalności leczniczej oraz w transporcie zbiorowym.

W ramach realizacji planu zasadniczych zamierzeń Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łowiczu w 2022 r. w działalności SHŚ/HK skontrolowano 264 obiekty, łącznie przeprowadzając 347 kontroli sanitarnych. Strukturę skontrolowanych obiektów oraz ich ilość w 2022 r. przedstawiono w tabeli nr 1.

W związku z trwającą pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 w ubiegłym roku wystąpiła konieczność zaangażowania się pracowników Sekcji w działania w tym zakresie. Pracownicy brali aktywny udział w działaniach związanych z przeciwdziałaniem oraz zwalczaniem epidemii koronawirusa SARS-CoV-2, zarówno w działaniach kontrolnych jak i administracyjnych, włączając w to pracę w obowiązujących systemach. W tym zakresie wykonano łącznie 96 kontroli.

Tab. 1 Obiekty skontrolowane w 2022 r. przez SHŚ/HK

Grupa obiektów	Liczba obiektów skontrolowanych
Ustępy publiczne	5
Pływalnia	1
Obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	11
Zakłady fryzjerskie	51
Zakłady kosmetyczne	11
Zakłady odnowy biologicznej	4
Inne zakłady, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu	2
Placówki zapewniające całodobową opiekę	3
Noclegownie i domy dla bezdomnych	2
Cmentarze	14
Domy przedpogrzebowe	3
Stacje paliw	16
Środki transportu publicznego	22
Inne obiekty	29
Podmioty wykonujące działalność leczniczą	43
Wodociągi	47
Ogółem skontrolowano	264

Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Jednym z wiodących zadań w zakresie Higieny Komunalnej jest nadzorowanie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Niewystarczająca ochrona zasobów wodnych, nieskuteczne lub mało skuteczne procesy uzdatniania wody oraz konserwacji urządzeń wodnych narażają konsumentów wody na ryzyko spożywania niewłaściwej jakości wody, a w konsekwencji na choroby przewodu pokarmowego i inne choroby zakaźne przenoszone drogą wodną.

Woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych oraz pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych oraz spełnia określone wymagania mikrobiologiczne i chemiczne.

Bieżący nadzór sanitarny nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę prowadzony przez inspekcję sanitarną polega na kontrolowaniu oraz egzekwowaniu właściwego składu

organoleptycznego, bakteriologicznego, fizykochemicznego i promieniotwórczego wody, a także właściwego stanu sanitarno – technicznego urządzeń wodociągowych i urządzeń uzdatniających wodę. Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzony był w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2028 z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Na terenie powiatu łowickiego ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę korzysta 77 254 mieszkańców. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 1129 km. We wszystkich gminach powiatu oraz w mieście Łowiczu woda czerpana jest z ujęć podziemnych z 4 poziomów wodonośnych: czwartorzędowego, trzeciorzędowego, jurajskiego, dolnokredowego.

Liczba ujęć wód podziemnych na terenie nadzorowanego powiatu, na których oparte są sieci wodociągowe, wynosi 90. Woda surowa ujmowana na potrzeby zbiorowego zaopatrzenia wymaga uzdatniania we wszystkich ujęciach. Wszystkie stacje uzdatniania wody z terenu powiatu posiadają urządzenia uzdatniające – filtry. W wodociągu miejskim w Łowiczu, w wodociągach Zawady, Mysłaków, Nieborów, Sypień, Dąbkowice Górne, wodociągu lokalnym Muzeum w Nieborowie i Arkadii dodatkowo uzdatnianie wody przeprowadza się przy użyciu sterylizatora wody - lamp UV.

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Łowiczu objęła nadzorem łącznie 39 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz 8 innych podmiotów, które produkują wodę przeznaczoną do spożycia.

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia są to sieci wodociągowe administrowane przez gminy powiatu łowickiego. W skład 8 innych podmiotów produkujących wodę wchodzi: wodociągi zakładowe OSM Łowicz (w tym dwie Stacje Niskiego Schładzania Mleka - w Reczycach i w Bąkowie Górnym), Firmy Bracia Urbanek, wodociąg Agros Nova oraz wodociągi lokalne Muzeum w Nieborowie i Arkadii i ZOZ w Łowiczu (wodociąg Szpitala w Łowiczu oraz Oddziału Fizjoterapii i Rehabilitacji w Rulicach).

Wśród sieci zbiorowego zaopatrzenia w wodę z uwagi na wielkość produkowanej wody można wyróżnić 7 wodociągów o produkcji do 100 m³/d, 31 wodociągów o produkcji od 101 do 1000 m³/d i 1 wodociąg o produkcji od 1001 do 10.000 m³/d.

Wśród innych wodociągów klasyfikujemy 5 wodociągów o produkcji do 100 m³/d, 1 wodociąg o produkcji od 101 do 1000 m³/d i 2 wodociągi o produkcji od 1001

do 10.000 m³/d. Strukturę wodociągów z uwagi na wielkość produkcji przedstawiono na wykresie poniżej.

Rys. 1 Struktura wodociągów ze względu na wielkość produkcji wody

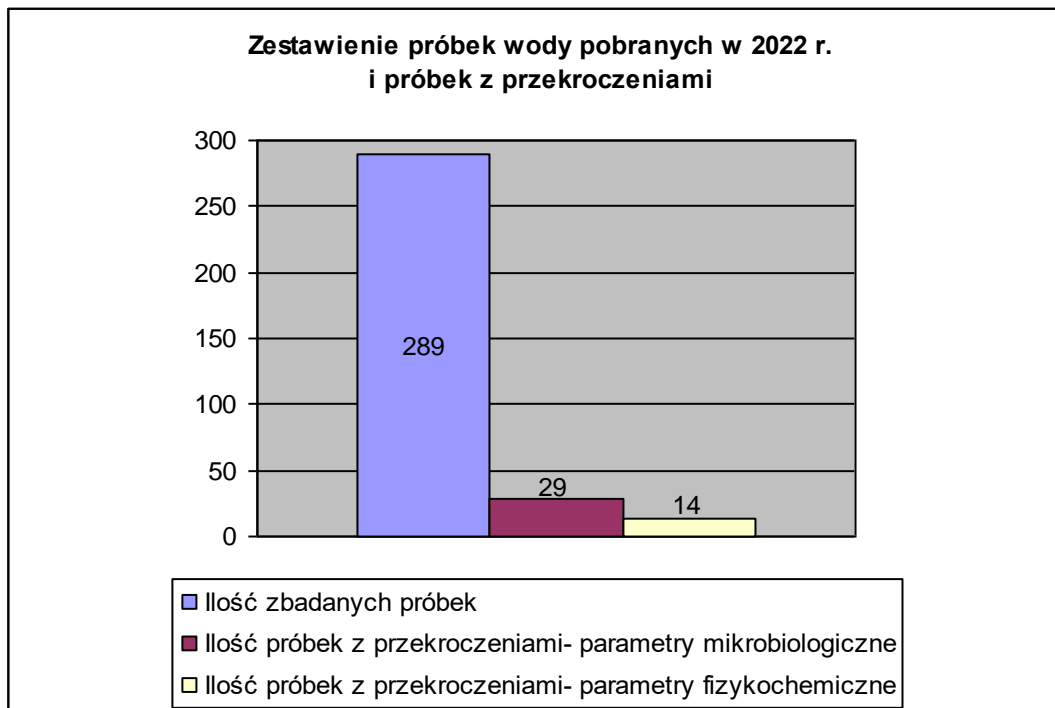
Za jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, która jest dostarczana do odbiorców, odpowiedzialni są jej producenci. Obowiązujące przepisy obligują ich do przeprowadzania badań jakości wody w ramach realizacji kontroli wewnętrznej. Na terenie powiatu łowickiego wszyscy producenci wody wywiązują się z tego obowiązku. Corocznie sporządzają harmonogram poboru próbek, który jest zatwierdzany a jego wykonanie jest weryfikowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu.

Na podstawie uzyskiwanych wyników badań wody wydawane są oceny jakości wody stwierdzające jej przydatność, brak przydatności, ewentualnie warunkową przydatność do spożycia. Próbkę wody do badań laboratoryjnych pobierane są w miejscach wyznaczonych jako stałe punkty kontrolne tj. punkty zgodności. Badania przeprowadzają laboratoria akredytowane i zatwierdzone przez właściwych terenowo inspektorów sanitarnych. Częstotliwość, zakres oraz badania poszczególnych parametrów są zgodne jest z zapisami obowiązującego rozporządzenia.

W PSSE w Łowiczu w 2022 r. do badań laboratoryjnych pobrano w ramach nadzoru 261 próbek wody przeznaczonej do spożycia, 23 próbki wody ciepłej oraz 5 próbek wody z pływalni miejskiej, wykonano 813 oznaczeń mikrobiologicznych i 4757 oznaczeń fizykochemicznych.

Na wykresie poniżej przedstawiono strukturę ilości pobranych i zbadanych próbek wody w 2022 r. do ilości próbek w których stwierdzono przekroczenia, uwzględniając podział na parametry mikrobiologiczne i fizykochemiczne.

Rys. 2 Zestawienie próbek zbadanych w 2022 r. oraz próbek z przekroczeniami

Wydano 182 oceny stwierdzające przydatność wody do spożycia, w sytuacjach kiedy jakość wody była odpowiednia. Natomiast biorąc pod uwagę stwierdzone nieprawidłowości w jakości wody w 2022 r. wydano 6 decyzji stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia, 6 decyzji o braku przydatności wody do spożycia, 11 decyzji uchylających oraz 7 decyzji przedłużających termin doprowadzenia jakości wody do obowiązujących norm.

W 2022 r. jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi została zakwestionowana w 8 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz w 1 wodociągu zakładowym. W stosunku do tych wodociągów prowadzono postępowania administracyjne. Są to n.w. wodociągi:

1. Wodociąg Agros Nova - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli oraz *Escherichia coli*, wydana dnia 02.02.2022 r., wykonana 04.02.2022 r.

Ponadto dnia 18.11.2022 r. wydano decyzję stwierdzającą warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h. Decyzja została wykonana 09.12.2022 r.

2. Wodociąg Skowroda - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli, wydana dnia 04.02.2022 r., wykonana 04.03.2022 r.
Ponadto dnia 04.03.2022 r. wydano decyzję stwierdzającą warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h, przedłużoną decyzją z dnia 06.05.2022 r. Decyzja została wykonana 08.06.2022 r.
3. Wodociąg Niedźwiada - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli, wydana dnia 18.02.2022 r., wykonana 03.03.2022 r.
Ponadto dnia 21.06.2022 r. wydano decyzję stwierdzającą warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h. Decyzja została wykonana 25.07.2022 r.
4. Wodociąg Kocierzew Południowy - decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie bakterii grupy coli, wydana dnia 02.03.2022 r., wykonana 11.03.2022 r.
5. Wodociąg Mysłaków - decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h, wydana dnia 10.03.2022 r., przedłużona trzykrotnie decyzjami w dniach: 11.04.2022 r., 16.05.2022 r., 17.06.2022 r., wykonana 25.07.2022 r.
6. Wodociąg Zawady - decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h, wydana dnia 30.05.2022 r., przedłużona dwukrotnie decyzjami w dniach: 28.07.2022 r., 27.10.2022 r., wykonana 02.12.2022 r.
7. Wodociąg Bogoria Górna - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli, wydana dnia 13.10.2022 r., wykonana 17.10.2022 r.
8. Wodociąg Reczyce - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli, wydana dnia 10.11.2022 r., przedłużona decyzją z dnia 09.12.2022 r., wykonana 23.12.2022 r.
9. Wodociąg Stachlew - decyzja o braku przydatności wody do spożycia ze względu na wystąpienie w wodzie bakterii grupy coli, wydana dnia 17.11.2022 r., wykonana 02.12.2022 r.

Na wykresie poniżej jest przedstawiony stosunek liczby ludności korzystającej w trakcie 2022 r. z wody o dobrej jakości do liczby ludności korzystającej z wody o kwestionowanej jakości. Jak wynika z wykresu jest to stosunkowo niewielki odsetek.

Rys. 3 Liczba ludności pow. łowickiego korzystająca z wody o dobrej i kwestionowanej jakości w trakcie 2022 roku

Do działań naprawczych, które przeprowadzili administratorzy sieci wodociągowych, w których wystąpiła niewłaściwa jakość wody do spożycia, należały:

- płukanie instalacji wodociągowej i/lub urządzeń uzdatniających, ustawianie odpowiednich parametrów eksploatacyjnych i technologicznych w procesie uzdatniania np. przepustowość pompy, napowietrzanie, regulacja zaworów lub wymiana złóż – gdy wystąpiły przekroczenia wskaźników/parametrów fizykochemicznych,
- dezynfekcja wody oraz płukanie sieci, studni czy urządzeń, montaż sterylizatorów wody – gdy kwestionowano jakość wody pod względem mikrobiologicznym.

Liczba wodociągów z zakwestionowaną jakością wody w 2022 r., w porównaniu do 2021 r., zwiększyła się z 7 do 9. W 2022 r. we wszystkich 9 wodociągach jakość wody była kwestionowana ze względu na wystąpienie zanieczyszczenia mikrobiologicznego. Ponadto w wodociągach występowały krótkotrwałe niewielkie przekroczenia parametrów fizykochemicznych, jednak nie wymagały one prowadzenia postępowania administracyjnego.

We wszystkich przypadkach badania zostały powtórzone, ponowna analiza potwierdziła poprawę jakości wody.

W sytuacjach wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych, przedsiębiorstwa wodociągowe miały obowiązek podjęcia natychmiastowych działań naprawczych w celu poprawy jakości wody, aby w jak najszybszym czasie zniwelować potencjalne zagrożenia zdrowotne powodowane przez wodę zanieczyszczoną mikrobiologicznie. Ponadto zapewniono odbiorcom wody zastępcze źródło wody do spożycia. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu w celu ochrony ludności przed negatywnymi skutkami spożywania wody nieodpowiedniej jakości, formułował treści komunikatów o zasadach użytkowania wody do spożycia. Komunikaty przekazywane były właściwym samorządom odpowiedzialnym za zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę pitną w celu podania ich do publicznej wiadomości konsumentów, a także każdorazowo umieszczane na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łowiczu.

Odbiorcom wody z sieci, w których wystąpiły nieprawidłowości w mikrobiologicznej jakości wody zapewniano zastępcze źródła wody do spożycia z innych ujęć. Natomiast w przydatku oceny wody jako warunkowo przydatnej do spożycia mogła być ona wykorzystywana tylko po jej przegotowaniu. Na czas prowadzenia działań naprawczych odbiorcy wody mogli z niej korzystać bez większych trudnień.

Na koniec roku we wszystkich wodociągach, w których wystąpiły nieprawidłowości prowadzone prace naprawcze skutkowały poprawą jakości wody.

W przypadkach stwierdzenia zanieczyszczeń fizykochemicznych wątpliwości budził podwyższony poziom zawartości jonu amonowego, żelaza, manganu, a także barwa oraz mętność. Są to parametry, których zwiększona zawartość w wodzie (w odniesieniu do poziomów referencyjnych zawartych w polskich przepisach) w krótkim czasie nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzkiego, natomiast jest uciążliwa dla konsumentów ze względu na pogorszenie właściwości organoleptycznych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu biorąc pod uwagę analizę ryzyka zdrowotnego wynikającego z podwyższonych zawartości danego parametru nie wydawał decyzji administracyjnych tylko zalecał podjęcie działań naprawczych oraz wykonanie ponownej analizy wody w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości. Były to każdorazowo sytuacje jednostkowe wynikające z problemów powstałych incydentalnie w punkcie poboru wody.

W odniesieniu do stanu sanitarno – technicznego urządzeń wodociągowych oraz budynków stacji uzdatniania wody na terenie powiatu łowickiego nie stwierdzono uchybień. Na stacjach uzdatniania wody w ciągu roku wykonane były drobne prace naprawcze oraz wymiana elementów armatury czy instalacji.

Na stacji uzdatniania wody wodociągu w Mysłakowie oraz w Zawadach zamontowano sterylizatory wody – lampy UV oraz przeprowadzono prace przeglądu i regulacji parametrów pracy urządzeń wraz z ich demontażem i ponownym montażem.

Stopień skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami *Legionella sp.*

Ciepła woda użytkowa może być środowiskiem rozwoju bakterii *Legionella sp.* Zachorowania wywołane przez pałeczki *Legionella* określane są jako legionellozy, wśród których najczęściej występującymi typami zachorowań są: choroba legionistów (ciężkie zapalenie płuc) i gorączka Pontiac. Do zachorowania może dojść podczas kąpieli drogą oddechową z uwagi na wytwarzający się aerozol wodno – powietrzny. Mając to na uwadze w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego przeprowadza się badania na obecność tych bakterii w instalacji wody ciepłej.

W 2022 r. w ramach nadzoru badań ciepłej wody użytkowej na obecność pałeczek *Legionella sp.* wykonano badania w 7 obiektach. Badania przeprowadzono w 2 placówkach leczniczych: w Szpitalu Miejskim w Łowiczu oraz w Oddziale Fizjoterapii i Rehabilitacji w Rulicach oraz 5 placówkach przeznaczonych na stały pobyt dzieci i młodzieży tj. internaty i bursy. Nieprawidłowości wykazano w 3 obiektach tj. w Szpitalu ZOZ Łowicz, Bursie Samorządu Województwa Łódzkiego w Łowiczu oraz w Bursie dla dziewcząt przy Klasztorze Sióstr Bernardynek w Łowiczu. Do placówek zostały wystosowane pisma z poleceniem podjęcia działań naprawczych oraz przeprowadzenia ponownych badań. W obu placówkach przeprowadzono prace w tym zakresie. Po zakończeniu działań zostały przeprowadzone ponowne badania w instalacji wody ciepłej. W badanych próbkach nie stwierdzono skolonizowania bakteriami *Legionella sp.* instalacji wody ciepłej, co potwierdziło skuteczność podjętych działań naprawczych.

Ponadto w ramach kontroli wewnętrznej placówki całodobowej opieki tj. Szpital ZOZ Łowicz oraz Oddział Rehabilitacji i Fizjoterapii oraz podmioty świadczące usługi noclegowe przeprowadzają badania na obecność pałeczek *Legionella sp.* Badania w tym zakresie przeprowadziły 2 obiekty hotelowe tj. Pokoje Noclegowe Biała Dama w Nieborowie, Pokoje

noclegowe przy restauracji Polonia w Łowiczu oraz 1 placówka opieki tj. Dom Pomocy Społecznej w Borówku.

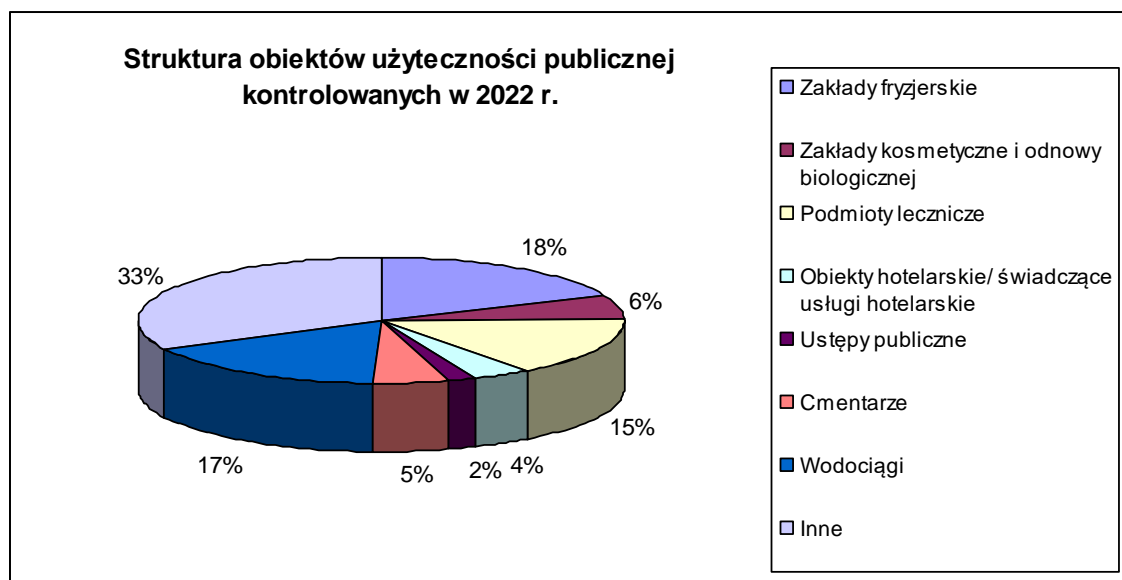
W ramach kontroli wewnętrznej we wszystkich przebadanych obiektach przeprowadzone badania nie wykazały nieprawidłowości. Nie stwierdzono skolonizowania bakteriami *Legionella sp.* instalacji wody ciepłej w badanych obiektach.

Ocena sanitarna obiektów użyteczności publicznej

Sekcja Higieny Środowiska w zakresie Higieny Komunalnej w zakresie nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej kontroluje obiekty o różnym zakresie działalności. W związku z powyższym nadzór sanitarny jest dosyć specyficzny, co wynika ze zróżnicowanych wymagań sanitarnych jakie powinny być spełniane przez osoby prowadzące daną działalność. Wśród obiektów objętych nadzorem sanitarnym w ubiegłym roku, najliczniejszą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, obiekty noclegowe, podmioty lecznicze oraz cmentarze.

Łącznie w 2022 r. skontrolowanych zostało 264 obiektów użyteczności publicznej, wliczając w tę liczbę 47 obiektów związanych z zaopatrzeniem w wodę.

Na wykresie poniżej przedstawiono strukturę kontroli obiektów użyteczności publicznej wykonanych w 2022 r. w zakresie higieny komunalnej.

Rys. 4 Struktura obiektów użyteczności publicznej kontrolowanych w 2022 r.

Ocena stanu sanitarnego w obiektach użyteczności publicznej przedstawia się następująco:

Ustępy publiczne

W ewidencji PSSE w Łowiczu znajduje się 6 obiektów. W 2022 r. skontrolowano 5z nich. Jeden obiekt nie został skontrolowany z uwagi na jego zamknięcie i przeznaczenie obiektu do remontu. Wszystkie obiekty są skanalizowane i z doprowadzoną bieżącą wodą z wodociągów publicznych. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień w zakresie stanu sanitarno – technicznego. Obiekty były dezynfekowane, utrzymywane czysto i w dobrym stanie sanitarno – technicznym, zaopatrzone w podstawowe środki higieny osobistej.

Pływalnia

Stały nadzór nad jakością wody na pływalni prowadzi jej zarządca zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016).

Zarządzający pływalnią w 2022 r. pobrał 48 próbek do badań w zakresie parametrów mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych. W 2022 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu pobrał 5 próbki wody z pływalni.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu oceniając nadzór nad jakością wody na pływalni stwierdził, że kąpiący się korzystali z wody o odpowiedniej jakości.

Pomieszczenia sanitarne, szatnie i natryski utrzymywane były w należyтым stanie sanitarno - technicznym.

Noclegownie i domy dla bezdomnych

Nadzorem objęto dwa obiekty służące jako noclegownie lub domy dla bezdomnych – Noclegownię dla bezdomnych w Łowiczu, ul. Kaliska 6B oraz Schronisko dla Osób Bezdomnych w Łyszkowicach. W 2022 r. skontrolowano 2 obiekty zgodnie z harmonogramem kontroli.

Stan sanitarno – techniczny kontrolowanych obiektów oceniono jako dobry. Czystość bieżąca zachowana. Obiekty wyposażono w niezbędny sprzęt, tj. łóżka, stoły, krzesła, szafy oraz sanitariaty, w tym dla osób niepełnosprawnych.

Baza hotelowa

Na terenie nadzorowanym przez PSSE w Łowiczu jest 11 obiektów posiadających bazę noclegową. Wszystkie obiekty zostały skontrolowane. Przeprowadzono 11 kontroli obiektów w zakresie oceny stanu sanitarno -technicznego obiektów, właściwego wyposażenia pokoi, postępowania z bielizną oraz gospodarką ściekowo – odpadową. Pokoje noclegowe utrzymane były czysto z wyposażeniem w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Pomieszczenia sanitariatów spełniają wymogi reżimu sanitarnego.

W obiektach zapewniony jest zapas środków myjąco – dezynfekcyjnych oraz bielizny pościelowej. Czystość bieżąca jest utrzymywana. Woda do obiektów doprowadzana jest z wodociągów publicznych, funkcjonujących na danym terenie. Prowadzona jest prawidłowa gospodarka ściekowa oraz gospodarka odpadami komunalnymi.

W obiektach kontrolowano również wdrożenie procedur przeciwepidemicznych w oparciu na wytyczne dla funkcjonowania hoteli/obiektów/pensjonatów w trakcie epidemii COVID-19 w Polsce. Obiekty te skontrolowano w zakresie przestrzegania określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii zawartych w aktualnie obowiązujących rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem epidemii. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzano.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej

Jest to najliczniejsza grupa obiektów użyteczności publicznej nadzorowana przez komórkę higieny komunalnej. W 2022 r. skontrolowano ich łącznie 68.

Zakłady, w których wykonuje się zabiegi związane z naruszeniem ciągłości tkanek (zakłady kosmetyczne) traktowane są ze szczególną uwagą. Ważne jest, aby zachowywane były reżimy sanitarne podczas świadczenia usług oraz podczas postępowania z narzędziami i sprzętem używanym podczas zabiegów.

W zakładach kosmetycznych kontrolowano właściwe postępowanie z narzędziami mogącymi powodować naruszenie ciągłości tkanki. Kontrole w tym zakresie nie wykazały uchybień. Narzędzia zabezpieczone były w sterylnych pakietach, przechowywane w zamykanych pojemnikach. Większość obiektów nie posiadała własnych autoklawów, dlatego w celu prawidłowej sterylizacji narzędzi korzystała z usług centralnej sterylizatorni ZOZ w Łowiczu na podstawie zawartych umów. W wielu obiektach podczas wykonywania zabiegów rezygnuje się z narzędzi wielokrotnego użytku, które powodują przerwanie ciągłości tkanki na

rzecz sprzętu jednorazowego wykonanego ze sterylnych materiałów. Bieliznę wielokrotnego użytku w zdecydowanej większości obiektów usługowych zastąpiono bielizną jednorazowego użytku, co zwiększyło bezpieczeństwo świadczonych usług.

Czynności kontrolne nie wykazały uchybień. W obiektach utrzymywana jest bieżąca czystość. Na bieżąco prowadzone są również drobne naprawy oraz prace konserwacyjne, polegające głównie na odnowieniu powierzchni ścian i sufitów. Ponadto w obiektach podczas kontroli weryfikowano wdrożenie wytycznych dla funkcjonowania poszczególnych obiektów w trakcie pandemii SARS-CoV-2. W tym zakresie nieprawidłowości nie stwierdzano.

Dworzec PKP

W ewidencji PSSE w Łowiczu jest jeden Dworzec PKP. Kontroli sanitarnej w obiekcie nie przeprowadzono z uwagi na trwający generalny remont obiektu. Planowany termin zakończenia prac - do końca 2023 r.

Cmentarze

W ewidencji PSSE w Łowiczu znajdują się 22 obiekty. W 2022 r. skontrolowano 14 obiektów. Stan sanitarno – porządkowy skontrolowanych cmentarzy nie budził zastrzeżeń. Tereny cmentarzy są ogrodzone, z wyznaczonymi alejkami, na cmentarzach zapewniony jest dostęp do bieżącej wody oraz kontenerów na odpady stałe. Odbiór odpadów zorganizowany zgodnie z obowiązującymi wymogami.

Zakłady pogrzebowe

Na terenie nadzorowanego powiatu funkcjonują 3 zakłady pogrzebowe. W 2022 r. przeprowadzono 3 kontrole zakładów. Kontrola stanu sanitarno – porządkowego zakładów nie wykazała uchybień.

W obiektach znajdują się prawidłowo funkcjonujące chłodnie do przetrzymywania zwłok. Zapewniono wystarczającą ilość środków dezynfekcyjno – myjących do utrzymania bieżącej czystości. Samochody do przewozu zwłok spełniają warunki wymagane dla pojazdów tego typu. Samochody są trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie, kabina kierowcy jest odizolowana od części przeznaczonej na umieszczenie zwłok lub szczątków ludzkich. W części przeznaczonej do transportu zwłok nie ma miejsc siedzących, zapewniono zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny podczas przewozu.

Inne obiekty

W skład innych obiektów wchodzi: stacje paliw, obiekty sportowe, tabor, parki, obiekty kulturalno - widowiskowe, zakłady terapii zajęciowej, piaskownice, place zabaw, miejsca obsługi podróżnych. Przeprowadzane kontrole sanitarne w tych obiektach nie wykazały uchybień w zakresie stanu sanitarno – technicznego.

Podczas przeprowadzonych kontroli zwracana była uwaga nie tylko na przestrzeganie przepisów sanitarnych w obiektach objętych nadzorem, ale również na porządek i estetykę przestrzeni miejskich. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości.

W dwóch z obiektów kontrolowanych w 2022 r., tj. Zakład Terapii Zajęciowej Parma oraz Stacja Paliw J. Migda wykonano generalne remonty, podnoszące jakość świadczonych usług.

W 2022 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu wydał 5 opinii dotyczących organizacji imprez masowych, stwierdzających odpowiednie przygotowanie

Do zadań Higieny Komunalnej należy nadzór nad ekshumacjami oraz przewozem zwłok. W 2022 r. wydano 12 decyzji związanych z ekshumacjami zwłok oraz 4 postanowienia dotyczących przywozu zwłok z zagranicy. Wykonano 10 kontroli nadzorujących przebieg ekshumacji.

W dziale Higieny Komunalnej realizowane są również kontrole interwencyjne zgłoszone na wnioski. W ubiegłym roku rozpatrzono 3 wnioski. Interwencje dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarnego obiektu użyteczności publicznej, tj. Zakładu Karnego w Łowiczu. Wnoszący podanie dostawali odpowiedzi pisemne. Po przeprowadzonych działaniach kontrolnych nie wykazano uchybień w zgłaszanym zakresie.

W działalności sekcji prowadzone są również działania edukacyjno – informacyjne. Pracownicy sekcji współpracują z władzami samorządowymi w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody. Na bieżąco przekazywane są informacje o wydanych ocenach jakości wody. W przypadkach nieprawidłowości informowani są producenci wody, władze samorządowe, centrum zarządzania kryzysowego, Powiatowy Lekarz Weterynarii oraz konsumenci wody.

Ponadto do Starostwa Powiatowego w Łowiczu oraz Urzędu Wojewódzkiego przygotowywane są informacje okresowe i roczne dotyczące zapewnienia zdrowia i bezpieczeństwa na terenie powiatu łowickiego.

Informacje Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu w zakresie działalności sekcji, w tym regularnie o jakości wody oraz innych istotnych zagadnieniach umieszczane są na naszej stronie internetowej w zakładce *komunikaty*. W każdym przypadku zapytania od prasy lub mediów przekazywane są informacje z zakresu prowadzonego nadzoru.

Podczas przeprowadzonych kontroli pracownicy sekcji przekazują na bieżąco niezbędne informacje z zakresu wymogów sanitarnych dla prowadzenia danej działalności. Pracownicy są również dostępni dla mieszkańców powiatu łowickiego celem udzielania informacji w zakresie merytorycznym higieny komunalnej.

Pracownicy sekcji brali udział we wszystkich niezbędnych czynnościach administracyjnych związanych ze zwalczaniem epidemii koronawirusa SARS-CoV-2.

Podsumowując działania w zakresie Higieny Komunalnej na terenie powiatu łowickiego można uznać, że nie wystąpiły poważne sytuacje mogące wpłynąć negatywnie na bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców powiatu. Stały nadzór nad obiektami użyteczności publicznej pozytywnie wpłynął na ich bezpieczeństwo sanitarno – techniczne. W ciągu roku w miarę potrzeb w obiektach były przeprowadzane drobne prace remontowe polegające na malowaniu pomieszczeń lub ich części oraz na wymianie poszczególnych elementów wyposażenia wykazujących cechy zużycia lub zniszczenia.

W przypadku wystąpienia nieprawidłowości były podejmowane odpowiednie działania naprawcze celem eliminacji lub maksymalnej minimalizacji ryzyka. Stwierdzone uchybienia mogące stanowić potencjalne zagrożenia dla zdrowia człowieka i były usuwane z rygiorem natychmiastowej wykonalności.

Działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu w zakresie nadzoru nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę skutkowały tym, że na koniec 2022 r. wszyscy mieszkańcy powiatu korzystali z wody o właściwych parametrach jakości. Ujmując to w liczbach w trakcie roku z wody o kwestionowanej jakości korzystało 16,28% ogółu społeczeństwa powiatu łowickiego, natomiast na koniec roku wartość ta spadła do 0.

HIGIENA PRACY

W ewidencji Sekcji Higieny Środowiska w zakresie Higieny Pracy w 2022 roku na nadzorowanym terenie powiatu łowickiego znajdowało się 443 zakłady pracy.

Najliczniejszą grupę stanowiły zakłady zaliczane do następujących rodzajów jednostek klasyfikacyjnych wg Polskiej Klasyfikacji Działalności:

Lp.	Grupa obiektów wg PKD (2007)		Liczba obiektów
1.	01. Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	-	11
2.	10. Produkcja artykułów spożywczych	-	27
3.	14. Produkcja odzieży	-	33
4.	22. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	-	11
5.	23. Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	-	20
6.	25. Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	-	20
7.	43. Roboty budowlane specjalistyczne	-	12
8.	45. Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, naprawa pojazdów samochodowych	-	41
9.	46. Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	-	50
10.	47. Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	-	58
11.	49. Transport lądowy oraz transport rurociągowy	-	33

Biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników ewidencja zakładów przedstawia się następująco:

1. Zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 279
2. Zakłady zatrudniające od 10 do 49 pracowników – 125

3. Zakłady zatrudniające od 50 do 249 pracowników – 31
4. Zakłady zatrudniające 250 i więcej pracowników – 8

Kształtowanie się zatrudnienia w latach 2017 – 2022:

W ostatnim pięcioleciu na terenie powiatu łowickiego nie zmieniła się znacząco struktura zatrudnienia. Większość przedsiębiorców prowadzi małe zakłady, w których ilość zatrudnianych wynosi do 9 osób. Wzrosła liczba zakładów, które zatrudniają od 10 do 249 pracowników. W ubiegłym roku przybył jeden zakład zatrudniających powyżej 250 osób. Obserwowany jest niewielki spadek ilości zakładów zapewniających miejsca pracy w stosunku do roku poprzedniego. Na przestrzeni 2017 – 2022 r. ilość zakładów oscylowała w granicach 410-450. W roku 2022 liczba zakładów mieściła się w tych granicach, ale w stosunku do roku poprzedniego spadła o 7 i wynosiła 443.

Zgodnie z planem zasadniczych zamierzeń przyjętym na 2022 r. w zakładach objętych ewidencją prowadzony był bieżący nadzór sanitarny w zakresie:

- Ocena narażenia zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych;
- Ocena stanu sanitarnego powiatu w zakresie ograniczania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, prekursorzy narkotyków kat. 2 i 3, substancje chemiczne, ich mieszaniny, produkty biobójcze, detergenty;
- Prekursorów narkotykowych kat. 2 i 3 zgodnie z formularzami INCB;
- Uczestnictwo w realizacji kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao prowadzonej przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) poprzez rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy.
- Działań związanych z realizacją inicjatyw Forum wymiany informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach w zakresie egzekwowania przepisów rozporządzenia REACH i CLP;
- Realizowanie inicjatywy w Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów działającego przez Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA), w tym realizacji projektu REF-9.
- Realizowanie bieżących zadań wynikających z prac grup działających przez ECHA, Komisji Europejskiej, CND

- Przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”;

W 2022 roku skontrolowano 117 zakładów pracy przeprowadzając przy tym 128 kontroli sanitarnych. Szczegółową liczbę kontroli w rozbiciu na poszczególne zagadnienia tematyczne zostały przedstawione poniżej, i tak:

- W ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami przeprowadzono 54 kontroli. Na nadzorowanym terenie powiatu łowickiego są 3 zakłady, które zajmują się konfekcjonowaniem, czyli łączeniem komponentów wchodzących w skład danego produktu. Są to tzw. „dalsi użytkownicy – formulatorzy” substancji chemicznych sporządzanych głównie do celów budowlanych oraz płynów służących do mycia pojazdów a także szyb i reflektorów w warunkach letnich i zimowych. Poza dalszymi użytkownikami kontrolowani są również przedsiębiorcy, wprowadzający do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w preparatach według ewidencji obiektów, ich liczba wynosi 73 oraz 92 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny;
- W zakresie występowania prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, które mogą być wykorzystywane do nielegalnej produkcji narkotyków i substancji psychotropowych – przeprowadzono 4 kontrole, które wykazały że zakłady respektują wymogi obowiązującego prawa. Należy zaznaczyć, że na terenie powiatu łowickiego nie stwierdzono dotychczas podmiotów produkujących lub importujących te substancje.
- W zakresie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy w 2022 roku przeprowadzono 4 kontrole w 2 zakładach pracy.
- Przeprowadzono także 61 kontroli z zakresu występowania zagrożeń biologicznych w miejscu pracy. Na terenie powiatu łowickiego zarejestrowano dotychczas 121 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. Stwierdzono, że liczba osób narażonych na te czynniki wynosi 1908 w grupie 2 i 3, grupa 4 nie występuje.
- W roku 2022 była przeprowadzona 1 kontrola dotyczące warunków pracy podczas zabezpieczania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

- W zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych przeprowadzono 9 kontroli oraz 19 kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych. W tym obszarze stwierdzono jedną niezgodność w zakresie nieprawidłowego oznakowania wprowadzanego do obrotu produktu biobójczego. Został on wycofany z obrotu na mocy wydanej decyzji przez PPIS w Łowiczu.

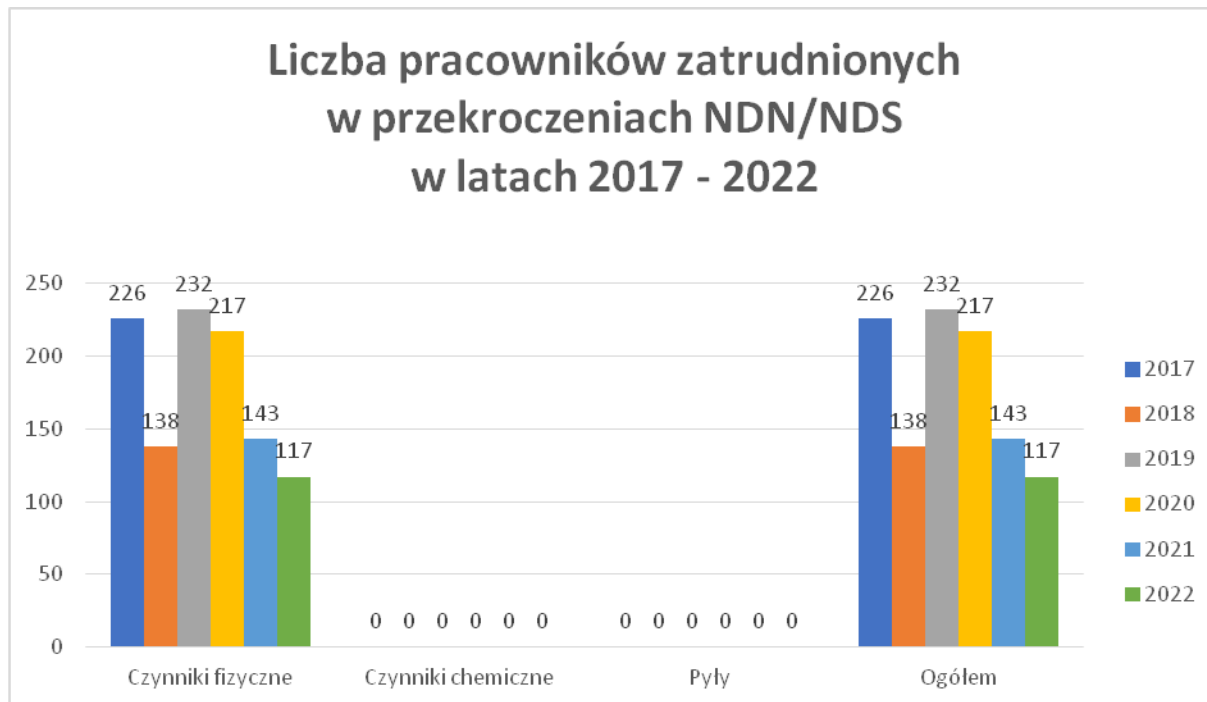
Przekroczenia normatywów higienicznych NDN i NDS czynników szkodliwych stwierdzono w 10 zakładach pracy.

Analizując wyniki pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy należy stwierdzić, że w dalszym ciągu szczególnym zagrożeniem występującym na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach jest występowanie nadmiernego hałasu przekraczającego dopuszczalne normy. Stwierdzono, że zatrudnienie w zakładach na stanowiskach w przekroczeniach NDN hałasu zmniejszyło się w stosunku do roku ubiegłego (143) i wynosi 117 osoby.

Z grupy PKD 10 występują przekroczenia NDN w 2 zakładach pracy, z PKD 21- 1, z PKD 23- 5 zakładów, PKD 25- 1 zakład, PKD 46- 1 zakład, . Decyzje na obniżenie poziomu natężenia hałasu nie zostały wydane ze względu na podejmowane działania zapobiegawcze poprzez pracodawców oraz ze względu na charakter produkcji i profil technologiczny. Nieustannie prowadzone są prace modernizacyjne związane z rozbudową zakładów, hal produkcyjnych, magazynowych i wymianą parku maszynowego i zmianami technologii produkcji. Część produkcji prowadzona na starych maszynach w najstarszych częściach zakładu nie jest obecnie prowadzona. Pracodawcy systematycznie przeprowadzają badania i pomiary czynników szkodliwych na stanowiskach pracy i oceniają ryzyko zawodowe pracowników pracujących w narażeniu na hałas. Ze względu na przekroczenia norm opracowano i wdrożono program działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia poziomu hałasu na stanowiskach pracy oraz dostosowują te działania do potrzeb pracowników należących do grup szczególnego ryzyka. Badania lekarskie są przeprowadzane przez lekarza z uprawnieniami do badań profilaktycznych pracowników oraz przeprowadzane są badania audiometryczne słuchu zgodnie z zaleceniem lekarza prowadzącego profilaktyczną opiekę medyczną nad pracownikami, w tym u pracowników zatrudnionych w przekroczeniach NDN hałasu. Na podstawie przeprowadzonych badań lekarskich nie stwierdzono u pracowników przeciwwskazań do wykonywania pracy na obecnych stanowiskach pracy. Zatrudnieni

pracownicy stosują indywidualne i atestowane ochronniki słuchu, których skuteczność została potwierdzona pomiarami.

Przekroczenia normatywów higienicznych na stanowiskach pracy w latach 2017 – 2022 zobrazowano na poniższym wykresie.

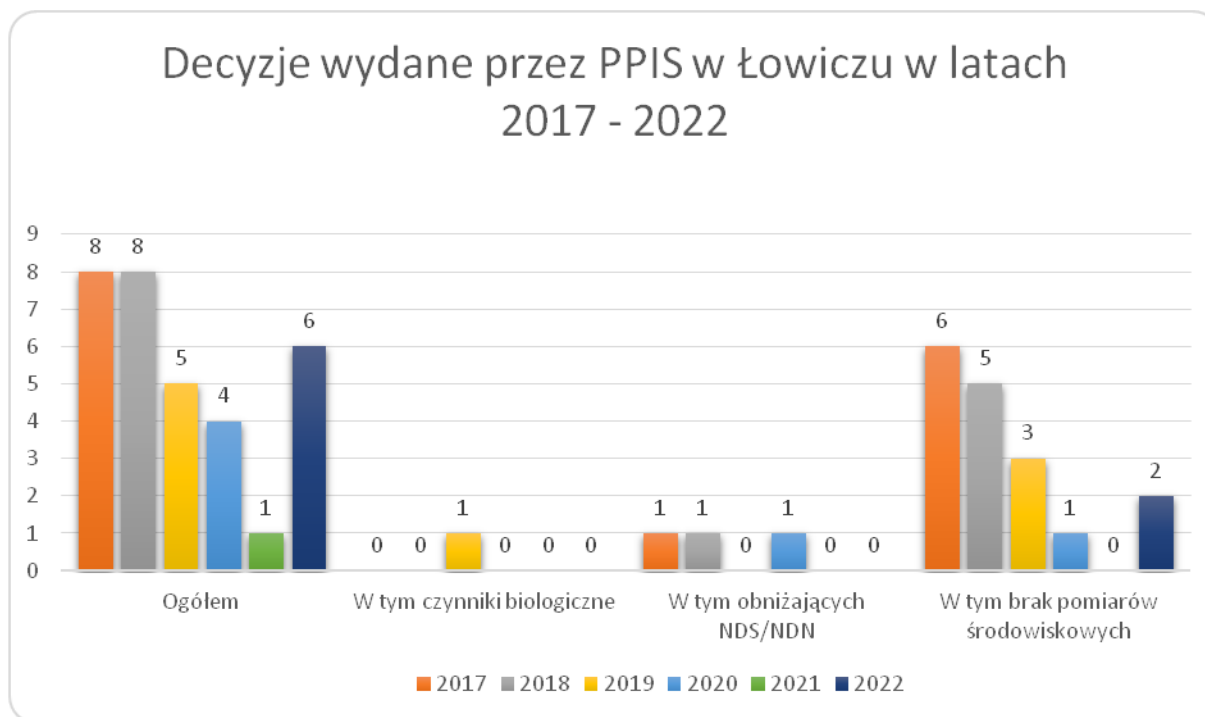

W ciągu roku w kontrolowanych zakładach wydano 6 decyzji, które obejmowały 7 nakazów. W związku z zaniedbaniami wynikającymi z ograniczeń wprowadzonych podczas pandemii Sars-CoV-2 wydano 1 nakaz związany z poprawą warunków lokalowych – pomieszczenia szatni i jadalni w jednym z zakładów oraz doprowadzenie do dobrego stanu sanitarnego pomieszczeń pracy w 2 zakładach. Nakazano także zaktualizowanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy w 2 zakładach.

W 2022 r. wzmożono nadzór nad środkami biobójczymi w związku z czym wydano 2 decyzje wstrzymujące udostępnianie na terenie powiatu łowickiego produktów, które nie spełniały warunków określonych w przepisach dotyczących prawidłowego oznakowania tego rodzaju wyrobów.

Poniższy wykres przedstawia postępowanie administracyjne i egzekucyjne dotyczące warunków higieniczno-sanitarnych na przestrzeni ostatnich lat.

Działalność oświatowo - zdrowotna

W związku z sytuacją epidemiologiczną związaną z SARS CoV-2 na terenie Polski, pracownicy Sekcji Higieny Środowiska w zakresie Higieny Pracy PSSE w Łowiczu prowadzili w dalszym ciągu działania informacyjne dla pracodawców i pracowników dotyczące organizacji pracy, bezpieczeństwa zdrowotnego, rozwiązań technicznych oraz działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących zasad higieny, dezynfekcji zakładu i stanowisk pracy. Przekazywano informacje dotyczące organizowania miejsc pracy w taki sposób, aby była możliwość zachowania bezpiecznej odległości między pracownikami w trakcie pracy, w trakcie przerw przeznaczonych na spożywanie posiłków, podczas przebywania w szatniach jak również podczas wchodzenia i wychodzenia z pracy. Wystawiano zaświadczenia dla pracowników, którzy przebywali w izolacji lub kwarantannie domowej na potrzeby pracodawcy. Przestrzegano pracodawców, aby zwracali uwagę na zachowanie pracowników i obowiązkowe stosowanie przez nich dostępnych na terenie zakładów środków do dezynfekcji rąk i stanowisk pracy oraz przypominanie o zasadach związanych z higieną osobistą.

Pracownicy Sekcji Higieny Środowiska w zakresie Higieny Pracy w ramach działalności oświatowo – zdrowotnej współpracowali z samodzielnym stanowiskiem Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia, oraz z pozostałymi Sekcjami Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu. Założenia programów promocji zdrowia oraz wytyczne pracy oświatowo – zdrowotnej zostały przekazane pracownikom Higieny Pracy, a następnie w postaci rozmów indywidualnych i instruktaży przedstawiane pracownikom nadzorowanych zakładów.

Podczas przeprowadzonych w 2022 r. kontroli zwracano uwagę na obowiązek przestrzegania zakazu palenia tytoniu w zakładach. Sprawdzano realizację ustawy w zakresie zakazu palenia w miejscach publicznych. Pracownicy SHŚ/HP udzielali porad związanych z przepisami ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz dostosowania miejsc pracy, środków ochrony pracowników przed czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy.

Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy, Służbą Medycyny Pracy oraz innymi instytucjami w 2022 r.

W roku 2022 nie były przeprowadzane wspólne kontrole z Państwową Inspekcją Pracy, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska, Powiatowym Lekarzem Weterynarii oraz Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej. Ze względu na zaistniałą sytuację epidemiologiczną w kraju działalność pracowników PSSE Sekcji Higieny Środowiska/Higieny Pracy została ograniczona w znacznym stopniu. W związku z panującą pandemią SARS CoV-2 pracownicy sekcji Higieny Środowiska współpracowali z Komendą Powiatową Policji w Łowiczu w zakresie ustalania danych kontaktowych osób z którymi nie można było przeprowadzić wywiadu epidemiologicznego oraz przeprowadzano wspólne kontrole miejsc użyteczności publicznej, sklepów itd. Wraz z patrolami policji prowadzono w celu weryfikacji przestrzegania przepisów w zakresie ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z SARS-CoV-2.

Działania podejmowane w związku z prowadzonym nadzorem nad środkami zastępczymi.

PSSE w Łowiczu prowadzi monitoring bieżący nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych oraz monitoring zatruc środków zastępczymi w powiecie łowickim.

Na terenie powiatu łowickiego nie ma sklepów z dopalaczami. Zostały one zlikwidowane w 2010 r.

W ramach monitoringu zatruc ̄rodkami zastępczymi w powiecie łowickim w 2022 r. nie odnotowano ̄adnego zatrucia dopalaczami.

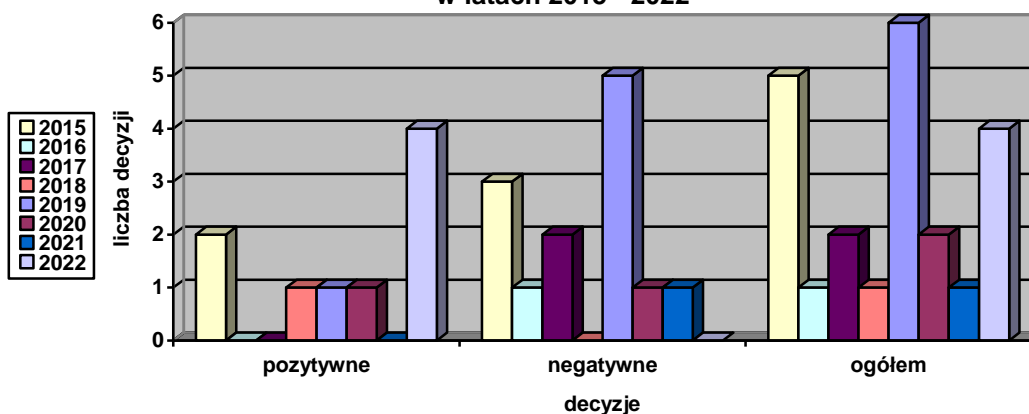
Choroby zawodowe

W obszarze chor ̄b zawodowych w 2022 r. przeprowadzono 7 postępowañ.

Pañstwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu wydał:

- 4 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej (1. przewlekła choroba narzãdu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwajãcym co najmniej 15 lat pod postaciã niedowãdu mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatã niedomykalnoścã fonacyjnã głosni i trwałą dysfoniã; 2. przewlekła choroba narzãdu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwajãcym co najmniej 15 lat pod postaciã wt ̄rnych zmian przerostowych fałd ̄w głosowych; 3. przewlekła choroba ukłãdu ruchu wywołana sposobem wykonywania pracy- przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki; 4. choroba zakaźna lub pasożytnicza albo jej następstwa - borelioza).
- 1 postanowienie dotyczãce przekazania do rozpatrzenia podejrzenia choroby zawodowej wãłściwemu pañstwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu na terenie kt ̄rego była wykonywana praca oraz wystãpiło ostatnie naraźenie zawodowe.

Decyzje wydane przez PPIS w Łowiczu w sprawie chor ̄b zawodowych w latach 2015 - 2022

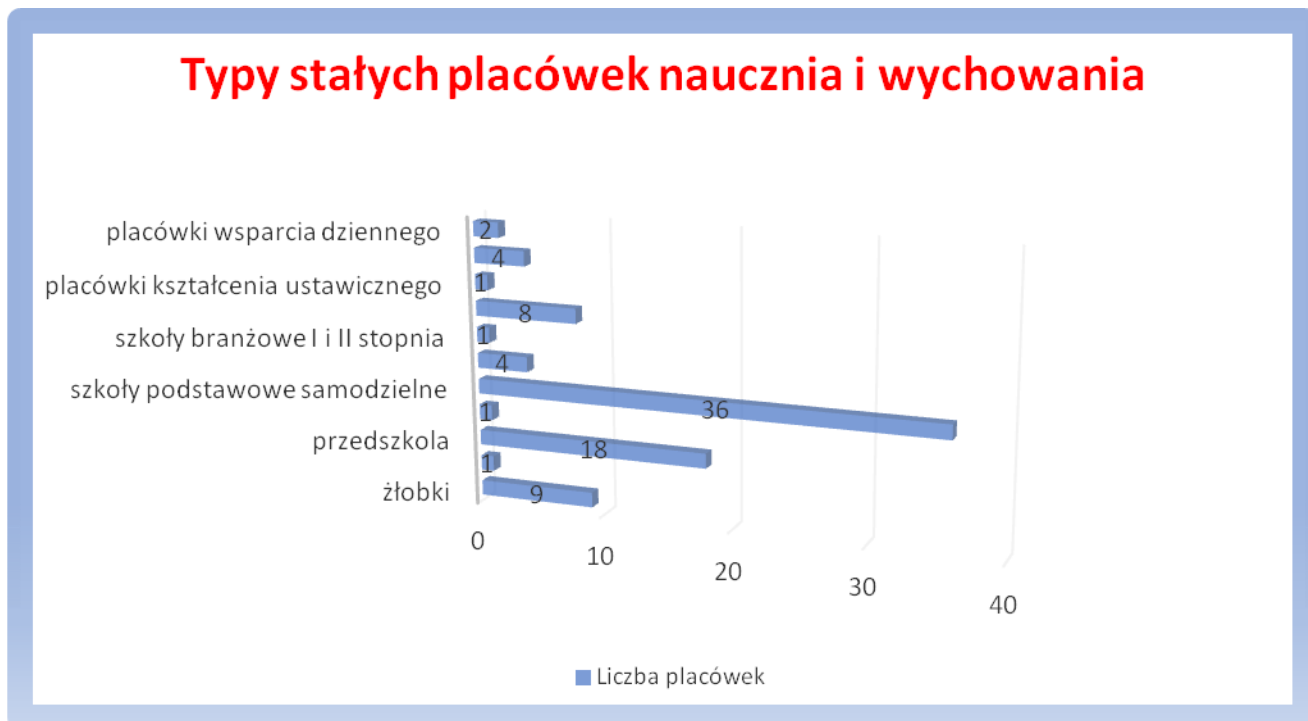
HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku 2022 w ewidencji higieny dzieci i młodzieży było **85** placówek stałych (82 w roku ubiegłym), w których przebywało **8701** dzieci oraz **24** turnusy wypoczynku, zgłoszone w elektronicznej bazie wypoczynku MEiN (w roku ubiegłym **30**), z których korzystało **597** uczestników. Zmiany w ewidencji placówek dotyczą placówek nowopowstałych. W 2022 r. na terenie powiatu łowickiego rozpoczęły działalność następujące placówki:

- Żłobki - 2
- Świetlica środowiskowa -1

Dane dotyczące poszczególnych typów stałych placówek nauczania i wychowania przedstawia wykres poniżej:

Wykres 1. Typy stałych placówek nauczania i wychowania

ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE

W porównaniu do roku ubiegłego liczba żłobków uległa zmianie. W 2022 r. funkcjonowało **9** żłobków (**7** w roku 2021) oraz **1** klub malucha, w których przebywało **133** dzieci (**32** w roku 2021). Stan sanitarny żłobków nie budził zastrzeżeń.

PRZEDSZKOLA

W 2022 roku funkcjonowało łącznie **21** przedszkoli / innych form wychowania przedszkolnego, w tym **2** w zespołach (bez zmian w porównaniu do roku 2021). Skontrolowano **18** (w roku ubiegłym **4**). Przedszkola posiadają dobre warunki lokalowe. W znacznej większości skontrolowanych placówek zapewniono właściwy stan sanitarno-higieniczny (**89%**). Nieprawidłowości stwierdzono w 2 przedszkolach (**11%**). Wydano 1 decyzję administracyjną oraz zalecenia.

SZKOŁY

W roku 2022 skontrolowano **38** szkół różnego typu (**23** w roku ubiegłym), w tym funkcjonujących w zespołach oraz w SOSW. Ponadto w 1 placówce przeprowadzono kontrolę interwencyjną.

➤ Ocena stanu technicznego szkół

W placówkach na terenie powiatu łowickiego, podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzono remonty oraz prace remontowo-konserwatorskie. Kontynuowano remonty rozpoczęte w latach ubiegłych. W 2 szkołach podstawowych wybudowano boiska, w 1 szkole podstawowej zmodernizowano blok żywieniowy (wykonanie decyzji wydanej przez PPIS w Łowiczu w zakresie działania SBŻŻiPK). Pozostałe remonty w placówkach oświatowych dotyczyły pojedynczych pomieszczeń i drobnych napraw.

➤ Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej

Wszystkie skontrolowane placówki podłączone są do wodociągów, kanalizację centralną miejską/gminną posiadało łącznie **16** szkół, zbiorniki bezodpływowe typu szambo - **11**, tyle samo oczyszczalnię ścieków - **11**. Żadna szkoła nie posiada ustępów zewnętrznych.

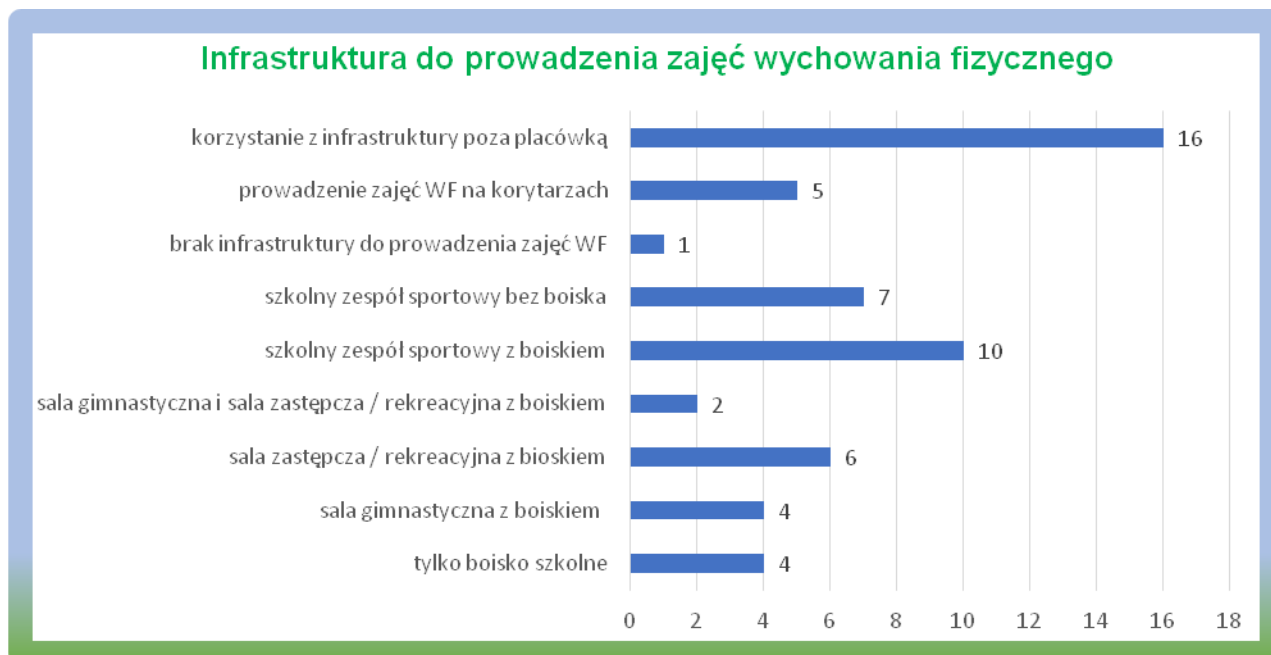
W ramach sprawowanego nadzoru, podobnie jak w roku ubiegłym, szczególną uwagę zwracano na zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej. Wszystkie placówki zapewniły dostęp do ciepłej wody w sanitariatach, odpowiednie wyposażenie w środki do utrzymania higieny osobistej oraz do dezynfekcji rąk. Spośród 17 placówek posiadających szkolny zespół sportowy, czynne natryskownie posiadało 16 placówek, w 1 szkole były one nieczynne.

➤ Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Jednym z kryteriów oceny stanu sanitarnego w szkołach powiatu łowickiego była infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W roku 2022 na 34 skontrolowane placówki, 4 szkoły posiadały tylko boisko sportowe, 4 szkoły salę gimnastyczną z boiskiem, salę zastępczą/ rekreacyjną z boiskiem 6, salę gimnastyczną i salę zastępczą/ rekreacyjną z boiskiem 2, szkolne zespoły sportowe z boiskiem 10 szkół, bez boiska 7, natomiast 1 szkoła nie posiadała infrastruktury do prowadzenia zajęć WF, tyle samo szkół (5) zajęcia WF prowadziło na korytarzach

Infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego przedstawia wykres poniżej:

Wykres 2. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Niektóre placówki (16) korzystały dodatkowo z innych obiektów poza placówką, tj.: z boiska/ stadionu sportowego (5), pływalni (5), siłowni (4), sali gimnastycznej (2), hali sportowej (2).

Stan sanitarny zespołów sportowych uznano za dobry.

➤ **Warunki pracy ucznia**

W ramach sprawowanego nadzoru oceniano również zapewnienie dzieciom właściwych warunków higieny procesu nauczania, w tym higieniczną ocenę rozkładów zajęć szkolnych (w 6 szkołach, w 64 oddziałach) oraz odpoczynek w czasie trwania przerw międzylekcyjnych. Z przeprowadzonych kontroli wynika, że 3 szkoły (50%) zapewniają wszystkie przerwy 10 minutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą. Tyle samo (3) placówek zapewnia przerwy krótsze niż 10 min, ale zapewniają co najmniej jedną przerwę 15-20 min. Sprawdzano także zapewnienie warunków do pozostawiania w szkole podręczników i przyborów szkolnych – wszystkie placówki stwarzały taką możliwość (bez zmian w porównaniu do lat ubiegłych). Ponadto w 6 placówkach, w 19 oddziałach dokonano oceny dostosowania mebli do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków. Oceniono 148 stanowisk. Nieprawidłowości stwierdzono w 1 placówce, w 2 oddziałach, 10 stanowisk – wydano zalecenia, które zostały wykonane w terminie. Ponadto dokonywano oceny obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 3 placówkach, w 7 oddziałach, 51 uczniów. Waga tornistra szkolnego wynosiła: do 10% masy ciała ucznia (27 uczniów), w zakresie 10 -15% masy ciała ucznia (17 uczniów), w zakresie > 15% (7 uczniów).

➤ **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W ramach nadzoru nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach skontrolowano 5 placówek. W trakcie kontroli szczególną uwagę zwracano na odpowiednie przechowywanie i oznakowanie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadanie aktualnego ich spisu. W skontrolowanych placówkach uczniowie byli zapoznani z treścią kart charakterystyk. W pracowniach w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

➤ **Posiadanie certyfikatów dla mebli szkolnych, przedszkolnych oraz urządzeń i sprzętu sportowego w roku 2022**

W 2022 r. w ramach kontroli placówek przeprowadzono sprawdzanie mebli i sprzętu sportowego pod kątem posiadania certyfikatów. Kontrolą objęto sprzęt i meble w 48 placówkach (14 przedszkolach, 32 szkołach, 2 zespołach). W roku ubiegłym oceny dokonano w 27 placówkach (4 przedszkolach, 20 szkołach, 3 zespołach).

Tabela 1: Kontrole mebli pod kątem posiadania certyfikatów

Placówki	ROK		
	2020	2021	2022
Przedszkola			
ilość kontroli	5	4	14
Szkoły			
ilość kontroli	17	20	32
Zespoły szkół			
ilość kontroli	0	3	2

Certyfikaty mebli szkolnych i przedszkolnych

Na podstawie przeprowadzonych kontroli wszystkie skontrolowane placówki (100%), tak samo jak w roku ubiegłym zakwalifikowano, jako posiadające meble zakupywane po 1997 r.

Tabela 2: Posiadanie certyfikatów na meble szkolne i przedszkolne w latach 2020-2022

Meble z certyfikatami / zakres certyfikatów	Rok	2020	2021	2022
z certyfikatami do 25% wyposażenia	liczba placówek	0	0	0
	% skontrolowanych	0%	0%	0%
z certyfikatami do 50% wyposażenia	liczba placówek	4	5	1
	% skontrolowanych	18%	18,5%	2%
z certyfikatami dla ponad 50% wyposażenia	liczba placówek	2	5	14
	% skontrolowanych	9%	18,5%	29%
z certyfikatami dla 100% wyposażenia	liczba placówek	15	17	33
	% skontrolowanych	68%	63%	69%
bez certyfikatów	liczba placówek	1	0	0
	% skontrolowanych	5%	0%	0%

Z analizy powyższych danych wynika, że znaczna większość skontrolowanych placówek posiada 100% mebli z certyfikatami (33 placówki), powyżej 50% mebli z certyfikatami (14 placówek), do 50% mebli z certyfikatami (1 placówka).

Urządzenia i sprzęt sportowy

W roku 2022 kontrolą urządzeń i sprzętu sportowego objęto 47 placówek (14 przedszkoli, 31 szkół, 2 zespoły). W roku ubiegłym skontrolowano 25 placówek (4 przedszkola, 18 szkół, 3 zespoły).

Tabela 3: Kontrole sprzętu sportowego pod kątem posiadania certyfikatów

Placówki	ROK		
	2020	2021	2022
Przedszkola	5	4	14
ilość kontroli			
Szkoły	17	18	31
ilość kontroli			
Zespoły szkół	0	3	2
ilość kontroli			

Odsetek sprzętu i urządzeń z certyfikatami przedstawia tabela 4

Tabela 4: Posiadanie certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy w latach 2020-2022

Urządzenia i sprzęt sportowy z certyfikatami / zakres certyfikatów	Rok	2020	2021	2022
z certyfikatami do 25% wyposażenia	liczba placówek	2	2	1
	% skontrolowanych	10,5%	8%	2%
z certyfikatami do 50% wyposażenia	liczba placówek	2	3	3
	% skontrolowanych	10,5%	12%	7%
z certyfikatami dla ponad 50% wyposażenia	liczba placówek	3	5	9
	% skontrolowanych	16%	20%	19%
z certyfikatami dla 100% wyposażenia	liczba placówek	12	15	34
	% skontrolowanych	63%	60%	72%
bez certyfikatów	liczba placówek	0	0	0
	% skontrolowanych	0%	0%	0

Z uzyskanych danych wynika, że wszystkie placówki posiadają urządzenia i sprzęt sportowy z certyfikatami, w tym zdecydowana większość posiada 100% urządzeń i sprzętu z certyfikatami – 34 placówki (72%), powyżej 50% urządzeń i sprzętu z certyfikatami –

9 placówek (19%), do 50% urządzeń i sprzętu z certyfikatami – 3 placówki (7%), do 25% urządzeń i sprzętu z certyfikatami – 1 placówka (2%)

PLACÓWKI WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Na terenie powiatu łowickiego, w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji i Nauki w 2022 roku, zarejestrowano **24** różne formy wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, nie zarejestrowano wypoczynku zimowego. W obiekcie hotelowym lub innym obiekcie, w którym świadczone są usługi hotelarskie zgłoszono **16** turnusów wypoczynku, **3** turnusy w miejscu zamieszkania oraz **5** turnusów wypoczynku zorganizowanego bez stałej infrastruktury komunalnej (obozy pod namiotami).

W czasie wakacji pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łowiczu, przeprowadzili **15** kontroli sanitarnych letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym: 13 kontroli SHŚ/HDM, 2 kontrole w zakresie HDM przeprowadził pracownik sekcji SHŚ/HK, z których:

- **3** zorganizowane były w miejscu zamieszkania (**120** uczestników),
- **10** w obiekcie hotelowym (**439** uczestników),
- **1** w obiekcie, w którym świadczone są usługi hotelarskie (**14** uczestników),
- **1** obóz pod namiotami bez stałej infrastruktury komunalnej (**24** uczestników).

W skontrolowanych placówkach z wypoczynku skorzystało **597** uczestników. Wszystkie turnusy, poza obozami pod namiotami, zostały zorganizowane w obiektach będących pod stałym nadzorem PSSE w Łowiczu. Wypoczynek w miejscu zamieszkania organizowany był w budynkach szkolnych. Najwięcej turnusów zorganizowano w obiekcie hotelarskim. Pozostałe turnusy odbywały się na polu namiotowym bez stałej infrastruktury oraz w gospodarstwie agroturystycznym. Oceniane były warunki pobytu dzieci i młodzieży, w szczególności: warunki do utrzymania higieny osobistej, stan bieżącej czystości pomieszczeń oraz prawidłowe ich wyposażenie, żywienie, teren wokół miejsc, w których organizowano wypoczynek. Przeprowadzone kontrole nie wykazały uchybień i nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego obiektów. Nie wydano decyzji administracyjnych, nie nałożono mandatów karnych.

W ramach działań informacyjno-edukacyjnych, we współpracy z sekcją oświaty zdrowotnej dystrybuowano materiały edukacyjne zawierające treści związane z zasadami

bezpiecznego wypoczynku, tj.: zasady bezpiecznych zachowań podczas zabaw letnich, choroby przenoszone przez kleszcze, higiena letnich dni, choroby przenoszone drogą pokarmową, bezpieczeństwo w lesie i nad wodą, zatrucia pokarmowe, zwracano również uwagę na kształtowanie odpowiedzialnej postawy uczestników wypoczynku wobec osób proponujących narkotyki czy dopalacze.

PODSUMOWANIE

Niniejszą informację o stanie sanitarnym poszczególnych typów placówek nauczania i wychowania, podobnie jak w roku ubiegłym, opracowano wg następujących kryteriów: stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia, bieżąca czystość i porządek, warunki do utrzymania higieny osobistej, w tym zapewnienie uczniom dostępu do bieżącej ciepłej wody, warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, odpowiednie przechowywanie i oznakowanie niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w szkolnych pracowniach, higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych, odpoczynek w czasie trwania przerw międzylekcyjnych, możliwość pozostawiania w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych, dostosowanie mebli do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków, ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych oraz warunki sanitarno-higieniczne letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. Dodatkowo zbierano informacje w zakresie organizacji opieki stomatologicznej, profilaktyki pedikulozy. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną, w I kwartale 2022 r. zakres przeprowadzonych kontroli obejmował także zapewnienie przez szkoły i placówki bezpieczeństwa zdrowotnego dzieci i młodzieży, tj. realizowanie przez placówki wytycznych MEiN, MZ i GIS wydanych w związku z epidemią Covid-19.

Analiza danych wykazała, że stan sanitarny placówek nauczania i wychowania jest dobry.

W szkołach i placówkach powiatu łowickiego, tak jak w latach ubiegłych prowadzono prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego i technicznego. Dotyczyły one m.in. (modernizacji instalacji c.o., elektrycznej, wymiany pokrycia dachowego, termomodernizacji oraz odnowienia sal lekcyjnych, podłóg i korytarzy). Prowadzono budowę boisk w 2 szkołach podstawowych, w 1 szkole zmodernizowano blok żywieniowy (wykonanie decyzji wydanej przez PPIS w Łowiczu w zakresie działania SBŻŻiPK). Warunki do utrzymania higieny osobistej w skontrolowanych placówkach są dobre, wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do bieżącej wody ciepłej w pomieszczeniach sanitarnych, oraz stały dostęp do środków utrzymania higieny osobistej.

W 3 placówkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu. Wydano 3 decyzje merytoryczne, 4 decyzje zmieniające, 3 decyzje płatnicze oraz 3 decyzje opiniujące. W 3 placówkach (1 przedszkole, 2 szkoły podstawowe) wydano zalecenia usunięcia stwierdzonych w trakcie kontroli uchybień w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków. W pozostałych placówkach nie stwierdzono uchybień w stanie sanitarnym. Placówki borykają się z niewystarczającymi funduszami na utrzymanie właściwego stanu swoich obiektów. Brak środków finansowych był najczęstszą przyczyną wniosków o przedłużenie terminu realizacji obowiązków z nakazowych decyzji administracyjnych.

Nadal nie wszystkie szkoły posiadają wystarczającą bazę lokalową do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. 1 szkoła nie posiada infrastruktury do prowadzenia zajęć WF, 5 placówek niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia WF prowadzi na korytarzach. Alternatywą są zajęcia WF realizowane poza placówką: w sali gimnastycznej innej szkoły (2 - 12,5%), hali sportowej (2 – 12,5%), siłowni (4 – 25%), pływalni (5 – 31%) boiska lokalnych ośrodków sportu i rekreacji (5 – 31%).

Podobnie jak w latach ubiegłych placówki w zdecydowanej większości posiadają certyfikowane meble i sprzęt sportowy w 100%. Z roku na rok w szkołach i placówkach wzrasta odsetek mebli i sprzętu sportowego z certyfikatami.

W zakresie zapewnienia opieki medycznej w szkołach należy zaznaczyć, że pomimo posiadania przez niektóre szkoły gabinetów profilaktyki zdrowotnej, opieka nad uczniami podobnie jak w latach ubiegłych sprawowana jest w większości poza placówkami z powodu trudności w zatrudnieniu wykwalifikowanego personelu medycznego. Opiekę stomatologiczną (dentobus) zorganizowały 2 placówki, tyle samo szkół (2) organizuje opiekę stomatologiczną w gabinecie stomatologicznym poza terenem szkoły. Promocję edukacyjną w zakresie pedikulozy prowadziły 34 placówki.

Analiza i ocena z podejmowanych działań kontrolnych w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży wskazuje, że organizatorzy wypoczynku zagwarantowali dobre warunki zakwaterowania, utrzymania higieny osobistej, żywienia oraz możliwości prowadzenia zajęć rekreacyjnych i sportowych.

W roku 2022 r. w ramach prowadzonego nadzoru w zakresie higieny dzieci i młodzieży łącznie przeprowadzono **83** kontrole: planowane (60), sprawdzające wykonanie nałożonych obowiązków (1) interwencyjna (1), wypoczynek letni (13), przygotowanie do rozpoczęcia roku szkolnego 2022/2023 (4), Covid – 19 (4). Wydano 13 decyzji w tym:

- 10 administracyjnych (w tym 4 zmieniające, 3 opiniujące)
- 3 płatnicze

Do PPIS w Łowiczu wpłynęła 1 interwencja dotycząca braku czystości bieżącej w placówce oraz braku wyposażenia sanitariatów w papier toaletowy. W wyniku podjętych działań kontrolnych zgłoszenie uznano za bezzasadne.

Reasumując, analiza danych uzyskanych w wyniku kontroli przeprowadzonych w ramach nadzoru sprawowanego przez SHŚ/HDM, pozwala na stwierdzenie, że placówki nauczania, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży na terenie powiatu łowickiego w zdecydowanej większości zapewniają swoim wychowankom odpowiednie pod względem higienicznym i zdrowotnym warunki pobytu. Stan sanitarny placówek nauczania i wychowania w roku 2022 uznano za dobry.

OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

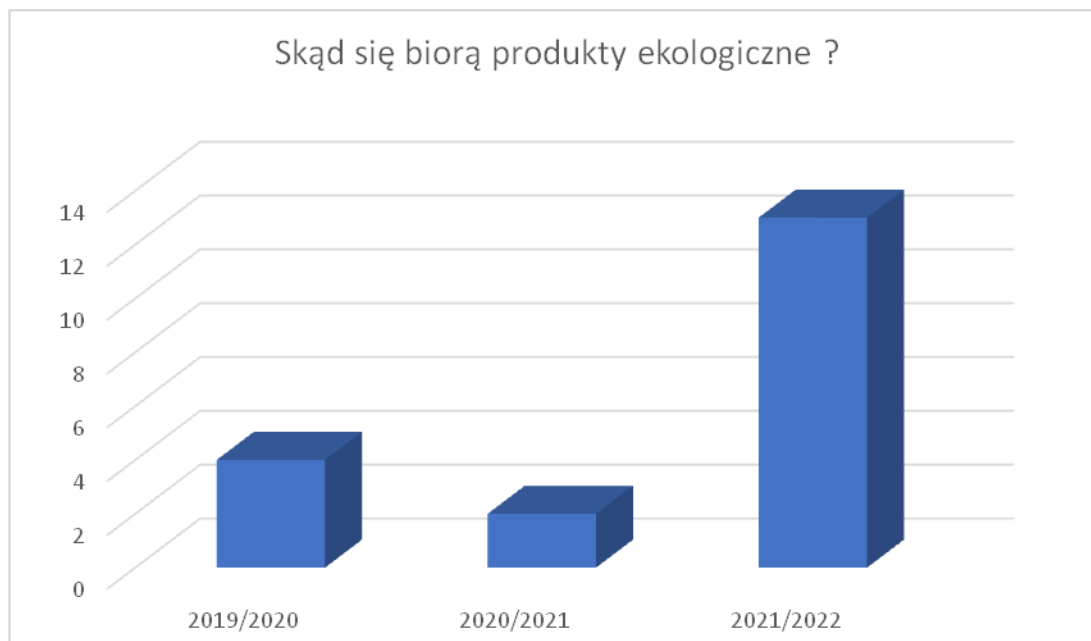
Działania Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łowiczu były skierowane na popularyzację zasad zdrowego stylu życia oraz na motywowanie ludzi do dobrowolnych zachowań sprzyjających zdrowiu. Były również odzwierciedleniem zapisów i zagadnień ujętych w Narodowym Programie Zdrowia, Ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia, Komisji Europejskiej, Ministerstwa Zdrowia oraz aktualnej sytuacji epidemiologicznej występującej na terenie powiatu.

Powyższe zadania były prowadzone na terenie powiatu łowickiego poprzez:

- Realizację interwencji programowych i interwencji nieprogramowych (akcji i kampanii prozdrowotnych).
- Nawiązywanie współpracy w zakresie realizacji zadań, ze szczególnym uwzględnieniem władz lokalnych, organów rządowych oraz organizacji pozarządowych
- Inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia

1. Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne” opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od

najmłodszych lat. Realizowany przez 13 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, 432 dzieci i 343 rodziców. Przeprowadzono 1 szkolenie dla 13 koordynatorów programu

Wykres 1- liczba placówek realizujących program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

2. Program edukacyjny „Trzymaj Formę”

Program „Trzymaj Formę” współorganizowany był przez Główny Inspektorat Sanitarny i Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. W powiecie łowickim do realizacji programu przystąpiło 10 szkół podstawowych i 290 uczniów.

3. Redukcja zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania wyrobów tytoniowych oraz narażenia na bierne palenie

Celem głównym było zmniejszenie rozmiaru nikotynizmu wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz podniesienie świadomości dorosłych palaczy na temat skutków zdrowotnych wynikających z czynnego i biernego palenia tytoniu.

a) Program edukacji przedszkolnej „Czyste powietrze wokół Nas”

To pierwszy etap nabywania wiedzy na tematy szkodliwości dymu tytoniowego. Program ten uczył sposobów radzenia sobie w sytuacjach, w których dziecko narażone było na przebywanie w środowisku osób palących. Celem programu było zwiększenie

świadomości rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy i zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub, gdy dorośli palą przy nich tytoń. W programie uczestniczyło 4 oddziały przedszkolne, 5 przedszkoli, 290 przedszkolaków i 126 rodziców.

b) **Program profilaktyki antytytoniowej skierowany do klas IV szkoły podstawowej „Bieg po zdrowie”** zrealizowany przez 2 szkoły, 41 uczniów i 13 rodziców

c) **Akcja Światowy Dzień Rzucania Palenia oraz Światowy Dzień Bez Tytoniu 31 maj Palenia.**

W szkołach ponadpodstawowych i podczas imprezy Parkrun zorganizowano punkt konsultacyjno - informacyjny gdzie chętne osoby poddały się badaniu na zawartość tlenku węgla w wydychanym powietrzu za pomocą smokerlyzera i otrzymały materiały informacyjne. W ZSP nr 4 wraz z PSSE w Łowiczu zorganizowano happening uczniowie przygotowali plakaty zachęcające do rzucania palenia, wiersze, piosenki oraz filmiki, działał również szkolny radiowęzeł z hasłami do zaprzestania palenia, rozwiązywali zadanie matematyczne o paleniu, wysłuchali również prezentacji dot. skutków palenia tytoniu, działał również punkt konsultacyjno-informacyjny z badaniami smokerlyzerem.

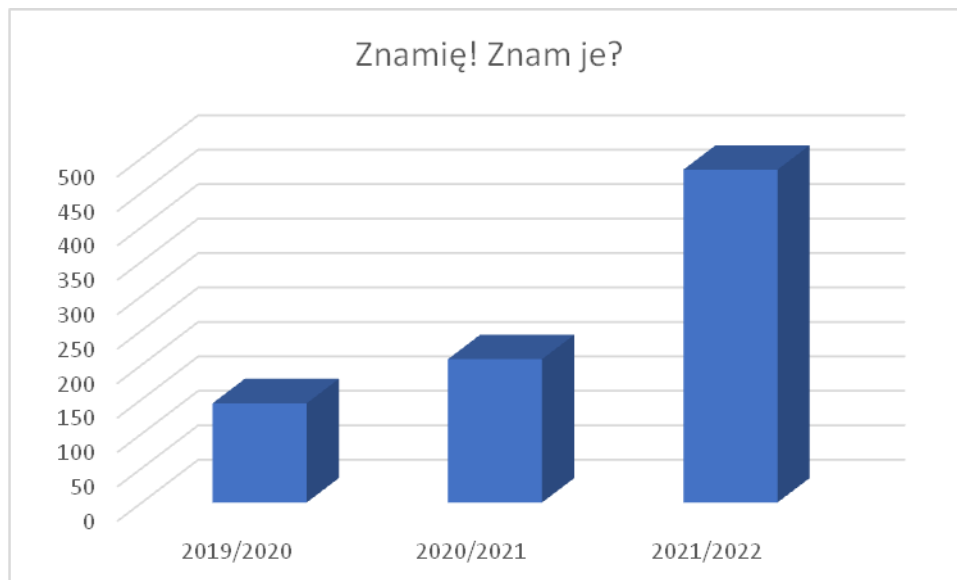
4. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych.

a) **Program „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”**, której adresatami byli uczniowie klas VII i VIII szkoły podstawowej ich rodzice, opiekunowie, a także nauczyciele i pedagodzy pracujący z młodzieżą. Program realizowało 1 szkołę, 25 uczniów i 25 rodziców.

b) **Program „ARS, czyli jak dbać o miłość”** Program edukacyjny dla młodzieży szkół ponadpodstawowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych realizowany był w 5 szkołach przez 138 uczniów.

c) **Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych** przeprowadzono prelekcje w placówkach oświatowych w celu wzmocnienia czynników chroniących przed nadużywaniem substancji psychoaktywnych

5. Program „Znamię! Znam je?” program upowszechniający wiedzę o nowotworze złośliwym skóry tzw. „czerniaku” zrealizowany przez 4 szkoły ponadpodstawowe, 483 uczniów.

Wykres 2- liczba uczniów realizujących program „Znamię! Znam je?”

6. Program „Podstępne WZW” którego celem było upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, uświadomienie ryzyka zakażenia wirusami HBV i HCV oraz zagrożeń wynikających z zakażenia, wpojenie zasad profilaktyki w tym zakresie oraz pobudzenie do refleksji nad akceptacją osób już zakażonych. Program zrealizowany przez 2 szkoły ponadpodstawowe przez 273 uczniów.
7. Program profilaktyki zakażeń związanych z HPV „Wybierz życie pierwszy krok” zrealizowany przez 5 szkół ponadpodstawowych, 193 uczniów.
8. Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV w ramach profilaktyki HIV/AIDS przeprowadzono kampanie w mediach społecznościowych dot. Światowego Dnia Walki z HIV.
9. Kampania EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność” przeprowadzono spotkanie z 74 przedstawicielkami Koła Gospodyń Wiejskich w Sierżnikach, na którym poruszono temat bezpieczeństwa żywności produkowanej w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego

10. Akcja Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach i Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w ramach profilaktyki przeprowadzono kampanie w mediach społecznościowych.

11. Akcja Bezpieczny Wypoczynek Dzieci i Młodzieży

Przeprowadzono rozmowy z organizatorami i kierownikami placówek wypoczynku, a także spotkania edukacyjne dla uczestników półkolonii, na temat zagrożeń i zachowania zasad bezpiecznego spędzania czasu podczas wakacji oraz szkodliwości zdrowotnych wynikających z używania narkotyków, dopalaczy i palenia papierosów.

Programy edukacyjne wyposażone są w pomoce dydaktyczne i materiały oświatowo-zdrowotne przeznaczone zarówno dla uczniów, rodziców jak i osób przeprowadzających działania edukacyjne w szkołach. Ze względu na sytuację epidemiologiczną na początku roku i możliwość zajęć w systemie hybrydowym niektóre tematy zajęć były realizowane w formie zdalnej przez szkolnych koordynatorów programu.

Na stronie internetowej oraz mediach społecznościowych PSSE w Łowiczu systematycznie publikowano artykuły, komunikaty, materiały informacyjne i ulotki z zakresu promocji zdrowego stylu życia, profilaktyki nowotworów i chorób zakaźnych oraz promocji szczepień ochronnych.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Działalność Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego wpływa na prawidłową lokalizację obiektów z punktu widzenia sanitarnego, a tym samym ma bezpośrednie przełożenie na ochronę zdrowia ludzi. Wpływa na właściwe rozwiązania pod względem sanitarnym projektowanych inwestycji. Spełnianie wymogów sanitarnych i zdrowotnych w rozwiązaniach projektowych różnego typu obiektów sprawia, że zagrożenia dla zdrowia ludzi są wyeliminowane w maksymalnym stopniu.

W ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2022 r. dokonano:

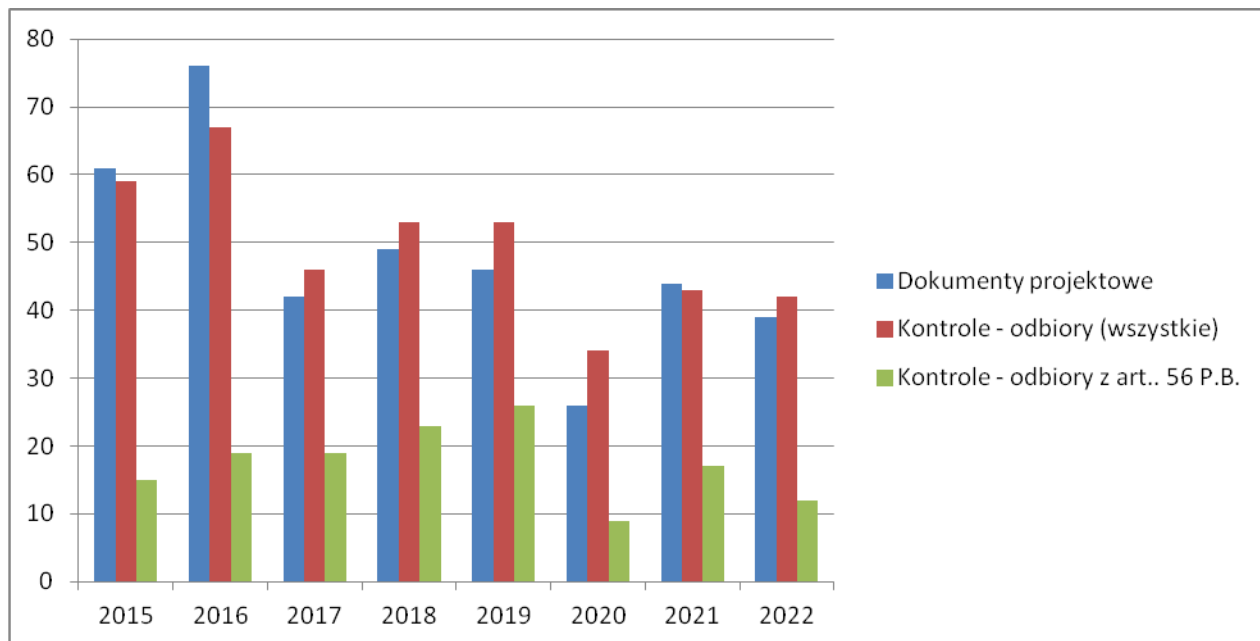
- Uzgodnień projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko – 12,

- Uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko do projektowanych dokumentów - **4**
- Opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – **17** (w tym ze wskazaniem na raport – 4),
- Wydanie opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – **3**,
- Dokonano uzgodnień dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych **39**,
- Przeprowadzono ogółem **42** kontrole i wizje lokalne,
- Uczestniczono w dopuszczeniu do użytkowania (z art.56 Prawa Budowlanego) **12** obiektów budowlanych,
- Wydano **42** decyzje płatnicze wraz z kalkulacjami kosztów.

Do większych obiektów dopuszczanych do użytkowania można zaliczyć:

- Budowę hali produkcyjnej z częścią biurowo socjalną w Łowiczu ul. Ekonomiczna (Epifatech Poland Sp. z o.o.)
- Budowę budynku handlowo usługowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Zduny- (Dino Polska SA)
- Budowę budynku handlowo usługowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Łowicz, ul. Jana Pawła II – (ALDI)
- Budowę budynku magazynowego dla Mleczarni w Łowiczu, ul Przemysłowa 3
- Budowę budynku magazynowo – produkcyjno - usługowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Czatolin
- Pomieszczenia żłobka w Łyszkowicach

Porównanie ilości załatwianych spraw w zakresie uzgadniania dokumentacji projektowych oraz kontroli - odbiorów w latach 2015 r. – 2022 r.

We wszystkich obiektach były należycie przestrzegane normy higieniczno - sanitarne. Nadzór Zapobiegawczy współpracował z Wydziałem Architektoniczno Budowlanym Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Inspekcją Weterynaryjną, oraz Urzędem Miasta i Urzędami Gmin.

PODSUMOWANIE OCENY STANU SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEGO POWIATU ŁOWICKIEGO.

Powiatowa Stacja Sanitarно – Epidemiologiczna realizowała w 2022 r. zadania zgodnie z wdrożonym systemem zarządzania w zakresie:

- zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska,
- realizacji programów edukacyjnych i akcji oświatowo – zdrowotnych.

Na ogólną ocenę stanu sanitarnego powiatu ma istotny wpływ stan sanitarno – higieniczny obiektów nadzorowanych przez poszczególne komórki organizacyjne PSSE w Łowiczu

Podsumowując działania w sekcji epidemiologii na terenie powiatu łowickiego należy uznać, że w 2022 roku podobnie jak w roku ubiegłym największym problemem i wyzwaniem była pandemia choroby Covid-19 wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2.

Kontrole podmiotów leczniczych wykazały, że zdecydowana większość obiektów na terenie powiatu łowickiego jest w dobrym stanie sanitarno-higienicznym. Obserwuje się również systematyczną poprawę stanu technicznego i sanitarno – higienicznego w/w placówek.

Szczepienia ochronne realizowane są prawidłowo zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, a odsetek dzieci zaszczepionych jest wysoki na co niewątpliwie mają wpływ podejmowane działania edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych. Dla większości chorób, przeciwko którym realizowane są obowiązkowe szczepienia przyjmuje się, że odporność populacyjną osiąga się przy zaszczepieniu co najmniej ok. 95% populacji, co w przypadku wielu chorób udało się osiągnąć. Niepokojącym trendem dla całej populacji może okazać się systematycznie zyskująca na popularności tendencja do unikania szczepień i działanie ruchów antyszczepionkowych. W 2022 r. zwiększyła się w porównaniu do roku 2021 liczba osób uchylających się od szczepień ochronnych. Ze względu na stale rosnącą liczbę osób uchylających się, konieczne jest kontynuowanie akcji edukacyjnych i szukanie nowych sposobów dotarcia do opiekunów z informacjami wskazującymi na zasadność realizacji szczepień ochronnych.

Efektom działań podejmowanych przez Sekcję Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych PSSE w Łowiczu jest ciągła poprawa stanu sanitarno - higienicznego obiektów istniejących oraz uzyskanie wysokiego standardu higienicznego w obiektach nowopowstających. Nadal kontynuowany jest wzmożony nadzór nad wdrażaniem Dobrej Praktyki Higienicznej, Dobrej Praktyki Produkcyjnej oraz procedur opartych na zasadach systemu HACCP, co przyczynia się do uzyskania większego poziomu bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej na rynek żywności.

Działania w ramach systemu RASFF polegające na sprawdzaniu i ewentualnym wycofaniu z obrotu niebezpiecznych produktów również przyczyniły się do zwiększenia bezpieczeństwa rynku żywnościowego w powiecie łowickim.

Wszystkie działania prowadzone w ramach zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego poprzez zapewnienie bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności pozwalają na osiągnięcie coraz wyższego poziomu ochrony naszego zdrowia.

Podsumowując działania w zakresie Higieny Komunalnej na terenie powiatu łowickiego można uznać, że nie wystąpiły poważne sytuacje mogące wpłynąć negatywnie na bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców powiatu. Stały nadzór nad obiektami użyteczności publicznej pozytywnie wpłynął na ich bezpieczeństwo sanitarno – techniczne. W ciągu roku w miarę potrzeb w obiektach były przeprowadzane drobne prace remontowe polegające na malowaniu pomieszczeń lub ich części oraz na wymianie poszczególnych elementów wyposażenia wykazujących cechy zużycia lub zniszczenia.

W przypadku wystąpienia nieprawidłowości były podejmowane odpowiednie działania naprawcze celem eliminacji i lub maksymalnej minimalizacji ryzyka. Stwierdzone uchybienia mogące stanowić potencjalne zagrożenia dla zdrowia człowieka i były usuwane z rygiorem natychmiastowej wykonalności.

Działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu w zakresie nadzoru nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę skutkowały tym, że na koniec 2022 r. wszyscy mieszkańcy powiatu korzystali z wody o właściwych parametrach jakości. Ujmując to w liczbach w trakcie roku z wody o kwestionowanej jakości korzystało 16,28% ogółu społeczeństwa powiatu łowickiego, natomiast na koniec roku wartość ta spadła do 0.

Stan sanitarny powiatu łowickiego w zakresie zadań wykonywanych przez pracowników Higieny Pracy należy uznać za bezpieczny zarówno ze strony zapewnienia bezpiecznych i zdrowych warunków pracy, a także pełnej kontroli nad występowaniem szkodliwości zawodowych.

Analiza danych uzyskanych w wyniku kontroli przeprowadzonych w ramach nadzoru sprawowanego przez Higienę Dzieci i Młodzieży, pozwala na stwierdzenie, że placówki nauczania, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży na terenie powiatu łowickiego w zdecydowanej większości zapewniają swoim wychowankom odpowiednie pod względem higienicznym i zdrowotnym warunki pobytu. Stan sanitarny placówek nauczania i wychowania w roku 2022 uznano za dobry

Należy zaznaczyć, że stan epidemii wirusa SARS-CoV-2 skutkowałam długoterminowym zamknięciem placówek nauczania i wychowania oraz wdrożeniem innych niż stacjonarne formy nauczania.

Promowanie zdrowego stylu życia oraz podejmowanie działań prowadzących do tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu dzieci i uczniów przyczynia się do poprawy zdrowia młodego pokolenia kształtując prawidłowe nawyki zdrowotne.

W efekcie prowadzonej przez PSSE w Łowiczu działalności oświatowo – zdrowotnej wyrabiane są nawyki higienicznego stylu życia ludności powiatu zarówno dzieci jak i dorosłych, jak również pobudzana jest aktywność społeczna do działań na rzecz własnego zdrowia.

Należy podkreślić duży wkład pracy nauczycieli – szkolnych koordynatorów programów, Dyrektorów szkół i przedszkoli, pielęgniarek higieny szkolnej w szerzenie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w swoich placówkach.

Sprawowanie przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Łowiczu bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2022 roku i prawidłowe wykonywanie obowiązków z zakresu zdrowia publicznego przyczyniło się do stabilizacji sytuacji sanitarnej powiatu i pozwoliło na pozytywną ocenę stanu sanitarnego obiektów.

Należyty stan sanitarny powiatu w 2022 roku będący wykładnikiem całej działalności PSSE w Łowiczu wpływa pozytywnie na zdrowie i życie mieszkańców.

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Łowiczu

Sławomir Mucha